

Den kvinnelige robinsonaden

En bibliografisk studie

Masteroppgave i litteraturformidling
av Hege Stensrud Høsøyen

Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk
Det humanistiske fakultet
Universitetet i Oslo

Veiledere: Anne Birgitte Rønning og Jon Haarberg

Høst 2007

Sammendrag

Hege Stensrud Høsøien, *Den kvinnelige robinsonaden – en bibliografisk studie*.

Masteroppgave i litteraturformidling, Universitetet i Oslo, høsten 2007

Begrepet *robinsonade* er etablert med henvisning til Daniel Defoes roman *Robinson Crusoe* (1719). Romanen ga opphav til en hel sjanger av romaner og fortellinger som tematiserer én eller flere personers ufrivillige opphold på en øde øy. Sjangeren var særlig utbredt i Europa på 1700- og 1800-tallet. Denne oppgaven undersøker og beskriver 38 tekster, forfattet i tidsrommet 1719–1862, som var antatt å være ”*kvinnelige robinsonader*”: robinsonader skrevet *av* en kvinnelig forfatter eller *om* en kvinnelig robinson. Undersøkelsene og beskrivelsene fremstilles i form av en deskriptiv bibliografi. Målet med oppgaven er hovedsakelig empirisk, kvantitativt og deskriptivt: å finne frem til og presentere bibliografiske data om tekster fra et lite kjent område av litteraturhistorien som et grunnlag for videre litteraturvitenskapelig fortolkning og bokhistoriske eller tekstsosiologiske studier. Et vesentlig moment i undersøkelsene har vært å fastslå om tekstene virkelig *er* kvinnelige robinsonader i forhold til en gitt definisjon. Et annet moment har vært å finne frem til og beskrive flest mulige utgaver og oversettelser av disse tekstene for å si noe om deres utbredelse.

Undersøkelsene viser at de aller fleste av de bibliograferte tekstene *er* kvinnelige robinsonader eller pseudorobinsonader, og at det dermed er grunn til å tro at sjangeren er betydelig større enn det Jeaninne Blackwell anslår i sin artikkel ”An island of her own: Heroines of the German robinsonades from 1720 to 1800” (1985). Bibliografiens oversikt over utgaver og oversettelser viser at mange av robinsonadene har hatt en større utbredelse enn det som tidligere er beskrevet hos bibliografene Hermann Ullrich (*Robinson und Robinsonaden*, 1898) og Philip Babcock Gove (*The Imaginary voyage in prose fiction*, 1941). Noen av eksemplarene som er bibliografert i denne oppgaven, har ikke tidligere vært beskrevet i en tilsvarende sammenheng. Oppgaven diskuterer også forholdet mellom bibliografi og litteraturvitenskapelig fortolkning.

Innhold

Sammendrag.....	1
Innhold	2
Forord.....	3
1 Robinson Crusoe og robinsonadene.....	6
2 Robinsonaden som sjanger.....	9
2.1 Robinsonaden som barneboksanger.....	12
2.2 Kvinnelige robinsonader	15
3 Bibliografisk metode	17
4 Bibliografi over kvinnelige robinsonader	21
4.1 Nøkkel til bibliografien	21
4.2 Bibliografi A	23
4.3 Bibliografi B.....	59
5 Funnene	68
5.1 Generelle funn	68
5.2 Kjønn og anonymitet.....	71
5.3 Bibliografi og fortolkning	73
6 Vedlegg: Enumerativ bibliografi over kvinnelige robinsonader.....	75
7 Litteratur.....	90

Illustrasjonen på forsiden er en litografi av Pérignon hentet fra *La petite fille de Robinson* (1844) av Mme La Comtesse de Germanie.

Forord

Våren og sommeren 2007 arbeidet jeg som vitenskapelig assistent for førsteamanuensis Anne Birgitte Rønning ved Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk, Universitetet i Oslo. Stillingen var knyttet til Rønnings arbeid med ”kvinnelige robinsonader”. Hennes forskning tematiserer blant annet hvordan disse tekstene gir et nytt perspektiv på den tradisjonelle kolonialistiske skipbruddshistorien der en mannlig helt kjemper med naturkreftene, og på barnebøkens sosialiseringfortellinger.

Min oppgave var å bidra til å lage en enumerativ bibliografi over kvinnelige robinsonader i perioden 1719–1900. Målet for arbeidet var å fremskaffe en oversikt over materialets omfang, både hva angår antallet kvinnelige robinsonader, og hvor stor utbredelse disse hadde. Et annet mål var å lokalisere tilgjengelige eksemplarer.

Arbeidet med bibliografien bød på en rekke utfordringer. Den første utfordringen var å finne frem til tekstene. Vi lette i bibliografier, sekundærverk, bibliotekataloger og antikvariske bokhandler. Dernest var det en utfordring å systematisere funnene. Robinsonadene ble ofte utgitt anonymt eller under pseudonym. De har i mange tilfelle enten så lange titler at titlene presenteres i forkortet utgave i bibliografier og bibliotekataloger, eller også titler som til forveksling ligner hverandre. Flere av robinsonadene ble meget populære og finnes i svært mange utgaver, adaptasjoner og oversettelser. For de sistnevnte var det vanlig at de ble utgitt uten at det ble synliggjort hvem som skrev originalutgaven. Vi hadde derfor ofte verken et forfatternavn eller en entydig tittel å forholde oss til, og dette gjorde det vanskelig både å lete etter og skille robinsonadene fra hverandre. Til sist ble vi også møtt av utfordringer knyttet til sjangerspørsmålet. Det lot seg ikke uten videre avgjøre om de tekstene vi hadde funnet faktisk var kvinnelige robinsonader. Det var med andre ord vanskelig å få oversikt over feltet uten å undersøke, lese og beskrive eksemplarene nærmere.

Min masteroppgave tar utgangspunkt i den enumerative bibliografien over antatte kvinnelige robinsonader jeg laget i samarbeid med Rønning. Oppgaven undersøker og beskriver et utvalg av tekstene fra denne bibliografien i form av en deskriptiv bibliografi. En deskriptiv bibliografi forutsetter at noen har ordnet et bibliografisk materiale, og min oppgave trekker dermed betydelige veksler på Rønnings arbeid. En forkortet utgave av den enumerative bibliografien er vedlegg til denne oppgaven.

Jeg vil benytte anledningen til å takke Anne Birgitte Rønning for å ha introdusert meg for en spennende del av litteraturforskningen og for inspirasjon til å skrive denne masteroppgaven.

Jeg vil også takke for et meget lærerikt og hyggelig samarbeid i tiden jeg arbeidet som hennes assistent.

Det har vært en stor glede å skrive denne oppgaven. Jeg har lært mye, lest mange interessante og morsomme tekster, fordypet meg i de mest nerdete detaljer og bedrevet spennende detektivarbeid i Oslo, Stockholm og London. Underveis har jeg fått hjelp av mange kunnskapsrike og hyggelige mennesker som alle har bidratt på sine måter.

Min første takk går til Aina Nøding for et inspirerende og morsomt kurs i filologi og bokhistorie våren 2007 som gjorde at jeg fikk lyst til å arbeide videre med dette. Hun skal også ha takk for at hun formidlet kontakt til Anne Birgitte Rønning, som trengte en assistent til sitt forskningsprosjekt om kvinnelige robinsonader. Jeg vil samtidig takke førsteamanuensis Marianne Egeland for konstruktive innspill til prosjektbeskrivelsen, og for omsorgsfull oppfølging av prosjektet frem til veileder ble tildelt.

Min største og varmeste takk går til min to veiledere, Anne Birgitte Rønning og professor Jon Haarberg, som har delt av sine omfattende kunnskaper om henholdsvis kvinnelige robinsonader, og bibliografi og bokhistorie. Begge har vært til uvurderlig faglig og praktisk hjelp, de har vist stor interesse og engasjement for oppgaven, og omsorg for meg når jeg har følt meg som mest skipbrudden i et hav av bibliografiske data. Takk til Anne Birgitte Rønning for hyggelig og inspirerende følge på studiereise til Kungliga Biblioteket i Stockholm. Takk til Jon Haarberg for lån av den bokhistoriske linjalen som gjorde dypt inntrykk på bibliotekarer i inn- og utland, og for bruk av et stort nettverk av bekjentskaper i bibliografiens og bibliotekenes verden. I den anledning vil jeg særlig få takke bibliotekar og fagreferent Annette Møller Madsen ved Universitetsbiblioteket i Oslo for hennes engasjement og hjelp med å finne frem i bibliografier og bibliotekataloger, for en morsom guidet tur til det indre av Universitetsbibliotekets samling av eldre utenlandsk litteratur, og for hjelp med å avklare spørsmålet om antatt forfatterskap av den kvinnelige robinsonaden *Mariana*.

En stor takk går til HFs program for litteraturstudier for økonomisk støtte til studiereisene til Kungliga Biblioteket i Stockholm og British Library i London, turer som ga mye av den informasjonen som er nedfelt i bibliografien.

I England har de ikke personnummer og man må derfor legitimere seg med å vise frem dokumenter med bostedsadresse for å få tilgang til British Library. Da verken norsk pass, bankkort, førerkort eller studiebevis inneholder bostedsadresse, og da heller ikke et brev fra den norske ambassaden hjalp, var gode råd dyre. En hjertelig takk til min modige datter Ylva som reiste alene med fly for aller første gang for at mor skulle få de papirene hun trengte for å få adgang til biblioteket. Takk også til våre gode venner Sara og Nora som var det aller beste vertskap for London-oppholdet.

Takk til mine gode venninner Camilla Ekrem og Kjersti Myhre, som var snille og omsorgsfulle dagmammaer for lille Olav. Takk til min venn Olav Neander som hjalp meg med lesing av tyske tekster i gotisk skrift og med arkaisk språk. Takk til mine kjære foreldre som hjalp til med barnepass, praktisk hjelp og dataspørsmål.

En særlig og varm takk til min egen lille familie Olav, Ylva og Clas som alltid er hjelpsomme, tålmodige, oppmuntrende og verdens beste å ha pauser sammen med.

Hege Stensrud Høsøien

Oslo, januar 2008

1 Robinson Crusoe og robinsonadene

If imitation is the greatest form of flattery, then Robinson Crusoe is much flattered indeed.

– Carl Fisher

Den engelske forfatteren Daniel Defoes (1660–1731) *Robinson Crusoe* ble utgitt i London i april 1719. Den fulle tittelen lød *The Life and Strange Surprizing Adventures of Robinson Crusoe, Of York, Mariner: Who lived Eight and Twenty Years, all alone in an un-inhabited Island on the Coast of America, near the Mouth of the Great River Oroonoque; Having been cast on Shore by Shipwreck, wherein all the Men perished but himself. With An Account how he was at last as strangely deliver'd by Pyrates. Written by Himself*. Boken ble en umiddelbar og formidabel suksess. Allerede samme år utkom tre nye utgaver, samt den første piratutgaven kjent som ”The Amsterdam Coffee House Piracy”. Romanen ble også, som en av de første, serialisert og publisert i tidsskriftet *The Original London Post, or Heathcote's Intelligence*. I 1778 fantes det femten autoriserte utgaver, i tillegg til en rekke piratutgivelser (Blaim 1990: 14). I likhet med andre romaner på denne tiden fantes den i ulike prisdifferensierte utgaver: kostbare utgaver trykket på fint papir med illustrasjoner og tittelsider i farger, og rimeligere utgaver på billig papir, uten illustrasjoner og ofte i forkortet form.

Robinson Crusoe ble oversatt, adaptert, etterlignet, utgitt og kolportert rundt i store deler av Europa. Defoe skrev dessuten to bøker til om Robinson; *The Farther Adventures of Robinson Crusoe, Being the Second and Last Part of His Life. And of the Strange Surprizing Accounts of his Travels Round three Parts of the Globe, Written by himself. To which is added a Map of the World, in which is Delineated the Voyages of Robinson Crusoe*, utgitt i London 1719, og den mer moralsk reflekterende *Serious Reflections During the Life and Surprizing Adventures of Robinson Crusoe: With His Vision Of The Angelick World. Written by Himself*, utgitt i London 1720. Imidlertid oppnådde ingen av oppfølgerene tilsvarende suksess.

Bare seks måneder etter lanseringen, i oktober 1719, utkom den første engelske etterligningen: *The Adventures and surprizing deliverances, of James Dubourdieu, and his wife: who were taken by pyrates, and carried to the uninhabited part of the Isle of Paradise. Containing a description of that country, its laws, religion and customs: of their being at last releas'd; and how they came to Paris, where they are still living. Also, The Adventures of Alexander Vendchurch, whose ship's crew rebelled against him, and set him on shore on an island in the South-Sea, where he liv'd five years, five months, and seven days; and was at last providentially releas'd by a Jamaica ship. Written by himself*.

James Dubourdieu ble fulgt av et stort antall såkalte robinsonader. Den tyske filologen Hermann Ullrich utga i 1898 *Robinson und Robinsonaden*, en bibliografi over 196 engelske utgaver av *Robinson Crusoe*, 110 oversettelser, 115 bearbeidelser og 277 robinsonader. Ullrich's bibliografi inkluderer både egne undersøkelser, og tar opp i seg tidligere bibliografier. Et raskt blick på noen av robinsonadetitlene viser flere tendenser. For det første vitner de om stor geografisk spredning, på forskjellige måter. Vi finner robinsonader skrevet på flere europeiske språk og utgitt i forskjellige land, en del av dem oversatt til mange andre språk. Ullrich omtaler også titler om robinsoner fra mange forskjellige land eller områder i Europa, som for eksempel: *Der Französische Robinson* (1723), *Der Nordische Robinson* (1741), *Der Dänische Robinson* (1750) *Der Isländische Robinson* (1755) og *Der Böhmische Robinson* (1796). De fleste av disse er tyske romaner til tross for protagonistens nasjonalitet. Videre finnes robinsonader om spesielle yrkesgrupper: *Der Geistliche Robinson* (1723) og *Der Buchhändler Robinson* (1728); robinsonader om kvinnelige robinsoner: *Jungfer Robinsone* (1723) og *The female Crusoe (Hannah Hewit)* (1796) og etter hvert en stor undersjanger av robinsonader for barn som *Robinson der Jüngere* (1779–80) og *Le Robinson de douze ans, histoire intéressante d'un jeune mousse français abandonné dans une île déserte* (1818). Mange av robinsonadene var svært populære og ble trykket i flere opplag og versjoner og oversatt til flere språk. Den tyske pedagogen og forfatteren Joachim Heinrich Campes *Robinson der Jüngere* (1779–1780) var i en periode mer populær enn *Robinson Crusoe*. Romanen ble utgitt i utallige opplag og ble i sin tur oversatt, bearbeidet og imitert.

Robinson Crusoes popularitet gjorde at utgivere og forfattere ønsket at deres bøker skulle assosieres med romanen. Det var derfor vanlig praksis at forfattere bevisst knyttet seg opp mot ulike elementer i tittelen og slik skrev seg inn i sjangeren, og at utgivere utga eldre verk på nytt med titler som pekte mot *Robinson Crusoe*. I forordet til den engelske forfatterinnen Penelope Aubins *Count de Vinevil*, spilles det for eksempel på det faktum at *Robinson Crusoe* både presenteres og til en viss grad oppfattes som en sann historie: "As for the Truth of what this Narrative contains, since *Robinson Crusoe* has been so well receiv'd, which is more improbable, I know no reason why this should be thought a Fiction" (Aubin 1721: 6). I en annen av Aubins romaner, *The Life of Charlotta Du Pont, An English Lady* (1723) inneholder den fulle tittelen "*Shipwreck on the barbarous Coasts up the great River Oroonoko*", mens *Robinson Crusoes* ubebodde øy befant seg "*near the Mouth of the Great River Oroonoko*".

Som i andre tilfeller der én enkelt tekst initierer en ny sjanger, gjenfinner vi elementer som ikke er nye. *Robinson Crusoe* låner trekk fra reiseskildringen, eventyrromanen, selvbiografien og fra eldre fiksjonstekster som i dag ofte kalles pre-robinsonader, det vil si

øde-øy-fortellinger utgitt før *Robinson Crusoe* i 1719. For en diskusjon av robinsonader før Defoe, se Erhard Reckwitz (1976) og Artur Blaim (1990: 9–12). Flere, som den danske litteraturhistorikeren Hakon Stangerup, ser *Robinson Crusoe* som den romanen som forbinder ”den picareske Eventyrroman med et moralsk-puritansk Oppbyggelsesprogram” og danner utgangspunkt for en moderne, realistisk utviklingsroman (Stangerup 1936: 126).

Slik vi ovenfor så at Aubin låner trekk fra *Robinson Crusoes* tittel, har *Robinson Crusoe* på sin side flere likhetspunkter med for eksempel Aphra Behns *Oroonoko* fra 1668. Det gjelder tittelen (Oroonoko/ Oroonoko), den påståtte faktisiteten, og motivet med den svarte mannen som slave. Daniel Defoe skriver seg altså inn i og gir samtidig et avgjørende støt til en sjanger, fortellingen om en lang sjøreise til eksotiske strøk, pirater, fangenskap, slaveri og flukt, skipbrudd og øde-øy ispedd religiøse og moralske overveielser.

I denne oppgaven vil jeg samle, undersøke og beskrive et utvalg såkalte ”kvinnelige robinsonader”. Undersøkelsene og beskrivelsene fremstilles i form av en deskriptiv bibliografi. Målet med oppgaven er hovedsakelig empirisk, kvantitativt og deskriptivt: å finne frem til og presentere bibliografiske data om tekster fra et lite kjent område av litteraturhistorien som et grunnlag for videre litteraturvitenskapelig fortolkning og bokhistoriske eller tekstsosiologiske studier.

Bibliografien inneholder både tekster som er beskrevet i tidligere robinsonadebibliografier og tekster som ikke tidligere er beskrevet i en slik sammenheng. Et vesentlig moment i arbeidet har vært å undersøke om tekstene virkelig *er* kvinnelige robinsonader i forhold til en gitt definisjon. Et annet moment har vært å finne frem til og beskrive flest mulige utgaver og oversettelser av disse tekstene for å si noe om deres utbredelse. Til sist vil materialet også kunne tjene som et eksempel for diskusjon av forholdet mellom bibliografi og litteraturvitenskapelig fortolkning. Men først noen innledende avklaringer. Hva er en robinsonade, hva er en ”kvinnelig robinsonade”, og hvordan skal disse begrepene forstås i denne oppgaven?

2 Robinsonaden som sjanger

Den første utfordringen i forsøket på å definere robinsonaden som sjanger er å trekke grensene mellom på den ene side det man kaller *robinsonia*, det vil si ulike utgaver, oversettelser og adaptasjoner av *Robinson Crusoe*, og på den andre side de selvstendige robinsonadene. Følgende to eksempler illustrerer dette. Et eksempel på en adaptasjon av *Robinson Crusoe* er Joachim Heinrich Campes *Robinson der Jüngere* (1779–80).

Bearbeidelsen er pedagogisk begrunnet; Campes roman er inspirert av Rousseaus syn på oppdragelse og ment å skulle gi innsikt i alle grunnleggende produksjonsprosesser. På bakgrunn av Campes omfattende tildiktning og redaksjon må *Robinson der Jüngere* sies å være et selvstendig verk basert på fortellingen om Robinson Crusoe og dermed defineres som en robinsonade. På den andre siden av denne skalaen finner vi den engelske forfatteren Mary Godolphins¹ *Robinson Crusoe in Words of one Syllable* (1868) som følger *Robinson Crusoe* meget tett men unnlater å bruke ord med flere enn én stavelse. Denne omskrivingen er ikke et litterært spill med språk, men en enkel pedagogisk bearbeidelse for å øke romanens lesbarhet. Mary Godolphins roman vil dermed sortere under *robinsonia*, som en utgave av *Robinson Crusoe*, og ikke regnes som en selvstendig robinsonade.

Ordet robinsonade ble første gang brukt i forordet til den tyske forfatteren Johann Gottfried Schnabels robinsonade *Die Insel Felsenburg* (1731), hvor han forsikrer leseren om at historien han skal fortelle er en sann historie, men at han allerede kan høre leserens innvendinger: "[...] kan man sich auch darauf verlassen, dass deine Geschichte keine blossen Gedichte, Lucianische Spaas-Streiche, zusammen geraspelte Robinsonaden-Späne und dergleichen sind?" (Schnabel 1902: 3*).

Den tidlige robinsonadeforskningen var dominert av tyskere, som bibliografene Heinrich A.O. Reichard (*Bibliothek der Romane*, 1778), Erduin Julius Koch (*Grundriss einer Geschichte der Sprache und Literatur der Deutschen von den ältesten Zeiten bis auf Lessings Tod*, 1798), og litteraturhistorikeren Johann C. L. Haken (*Bibliothek der Robinsone in zweckmässigen Auszügen*, 1808). Haken skrev to år senere robinsonaden *Die Inquiraner* (1810). I 1854 utga Hermann Hettner *Robinson und die Robinsonaden* som antagelig er den første sjangerhistorien (Rønning 1995: 1), og i 1892 utga den tyske pedagogen August Kippenberg *Robinson in Deutschland bis zur Insel Felsenburg*. For en utførlig beskrivelse av den tidlige robinsonadeforskningen, se Gove (1975: 122–136)

¹ Mary Godolphin er pseudonymet til den engelske forfatterinnen Lucy Aikin.

Både Reichard og Kippenberg, som skriver i hvert sitt århundre, deler i sine bibliografier robinsonadene inn i robinsonader med og uten ordet ”Robinson” i tittelen. Hermann Ullrich tar imidlertid i sin bok *Robinson und Robinsonaden* (1898) avstand fra denne type kvantifiserende oppdeling og ordner robinsonadene i “wirkliche Robinsonaden” og “pseudo-Robinsonaden” på denne måten:

Aufgenommen und als Robinsonaden vor mir bezeichnet sind demnach alle mir bekannt gewordenen Werke, die das Hauptmotiv des Robinson, insularische Abgeschlossenheit von der menschlichen Gesellschaft, zum Mittelpunkt der Erzählung machen oder doch episodisch verwerten, mögen sie sich als Robinson bezeichnen oder nicht. Ausgeschlossen und in einer besonderen Unterabteilung als Pseudorobinsonaden von mir bezeichnet sind alle Werke, die sich als Robinson oder Robinsonade geben, aber jenem Kriterium nicht Stich halten (Ullrich 1898: xiv).

Ullrich, som skulle få stor innflytelse på den videre robinsonadeforskningen, definerer altså robinsonaden slik: den har Robinsons hovedmotiv, det vil si at handlingen utspilles på en øde øy, enten som sentrum i fortellingen eller som episode. Nesten hundre år senere bygger den polske engelskfilologen Artur Blaim på Ullrichs definisjon, men avgrenser den ytterligere. Han definerer robinsonaden som:

[...] a literary genre in which the structurally central position is occupied by the desert island section depicting the life of a single man or woman, or a group of people, placed in isolation by other men or forces of nature. The desert island section introduces a set of interrelated motifs which appear in every robinsonade following a strictly prescribed order: enforced isolation, initial despair, survival arrangements, release from isolation or voluntary acceptance of solitary life (Blaim 1990: 6).

Hos Blaim tar motivet med den øde øya opp ”the structurally central position” og det er ikke i hans definisjon plass for robinsonader der oppholdet på den øde øya er av mer episodisk karakter. Videre er oppholdet på den øde øya delt inn i et sett motiver som i alle robinsonader følger en strengt forutbestemt rekkefølge fra påtvunget isolasjon og den første fortvilelsen, via overlevelse og tilpasning, til brudd med isolasjonen eller aksept av et liv i ensomhet.

Som vi ser, er det her oppholdet på den øde øya og overlevelsen som vektlegges. Robinsonadedefinisjonene til Göte Klingberg, Carl Fisher, Werner Staverman og Philip Babcock Gove er mer åpne. Hos den svenske professor i barnelitteratur, Göte Klingberg, heter det følgende om robinsonadene:

De kunde vara bearbetningar av Defoes bok, de kunde vara förgivna fortsättningar av Robinsons äventyr, men de kunde också vara helt nya böcker, som är robinsonader endast genom sin grundtanke. Det kan i det senare fallet röra sig om Robinson Crusoe rätt närstående imitationer, där ett skeppsbrott spelar en väsentlig roll, men det kan också vara alldeles nya uppslag. Man behöver inte nödvänigtvis isoleras på en ö; det

går bra också i vildmarken. Det väsentliga ligger i at någon eller några placeras i en sådan situation att de som Robinson tvingas att med egen kraft och skicklighet utnyttja de givna förutsättningarna (Klingberg 1964: 193).

Hos Klingberg nevnes for første gang skipbruddet eksplisitt i bestemmelsen av robinsonaden. Dette har trolig sammenheng med at han skriver om robinsonaden som barneboksjanger, der fortellingene ofte innledes med en sjøreise og et skipbrudd. For Klingberg kan robinsonader altså være fortellinger ”som är robinsonader endast genom sin grundtanke”, der skipbruddet ikke nødvendigvis spiller en vesentlig rolle, og der helten heller ikke må isoleres på en øy, men kan isoleres for eksempel i villmarken. Enda videre er robinsonaden definert hos Werner Staverman, som mener at ”the robinsonade is primarily an adventure-story in which the desert island motif may or may not appear” (Blaim 1990: 28) og hos Carl Fisher i hans artikkel ”The Robinsonade: An intercultural History of an Idea”: ”In the broadest definition, a Robinsonade repeats the themes of *Robinson Crusoe*; usually it incorporates or adapts specific physical aspects of Crusoe’s experience and is an obvious rewriting of the Crusoe story. Other times, it shares ideas or narrative style” (Fisher 2005: 130).

Den amerikanske redaktøren og leksikografen Philip Babcock Gove ser robinsonaden som en variant av ”the imaginary voyage” heller enn som en egen sjanger:

[...] robinsonade as defined simply means a theme or motive for the development of which authors before Defoe but principally after him employed the imaginary as vehicle, and the trail of the critical discussion which I have followed has been, nominally unified under the heading of robinsonades, actually an approach to a specialized branch of the imaginary voyage (Gove 1975: 151).

Hvis vi sammenholder Ullrichs og Blaims vektlegging av den øde øya og overlevelsen der, og det vi tidligere har nevnt om foreleggene for *Robinson Crusoe* og den litterære tradisjonen Defoe skrev seg inn i, ser vi at de tekstene som blir utdefinert fra robinsonadedefinisjonen nettopp er de som inneholder elementer som gjør at Stangerup mener *Robinson Crusoe* forener ”den picareske Eventyrroman med et moralsk-puritansk Oppbyggelsesprogram”, nemlig reisen, fangenskapet, eventyret til sjøs med stormer og pirater, møte med fremmede kulturer, og de mange moralske og religiøse overveielsene, men som *ikke* inneholder motivet med den øde øya.

I denne oppgaven har jeg valgt en åpen og inkluderende robinsonadedefinisjon for å fange opp flest mulige robinsonader. Det er inkludert robinsonader funnet i bibliografier som har definert robinsonaden på ulike måter, og alle robinsonader som har en henvisning til *Robinson Crusoe* i tittelen. Jeg har valgt å beholde Ullrichs kategorier ”wirkliche Robinsonaden” og ”Pseudo-robinsonaden” og kalt dem robinsonader og pseudorobinsonader.

Dette har jeg for det første gjort fordi kategoriene er enkle å operasjonalisere og dermed velegnet for et oversiktsarbeid som dette, for det andre fordi Ullrichs definisjoner av robinsonaden med vekt på oppholdet på den øde øya ligger tett opp til det de fleste vil oppfatte som en robinsonade i dag, selv om Werner Staverman hevder at ” the border-line cannot be drawn between those works that contain the island-motif, however briefly, and those which contain it no longer. For the eighteenth-century mind there was no difference” (Staverman 1931: 55). Og for det tredje og siste har jeg gjort det slik fordi det er interessant å bruke en definisjon som gjør at mitt materiale kan sammenlignes med funn i andre robinsonadebibliografier. Dette innebærer at de tekstene jeg kaller robinsonader i min bibliografi, inneholder en sekvens med et opphold på en øde øy, og at dette oppholdet utgjør hoveddelen av teksten eller en episode i teksten. Som pseudorobinsonader regnes de tekstene som inneholder en referanse til *Robinson Crusoe* på tittelnivå, og som dermed etablerer *Robinson Crusoe* som en fortolkningsramme som legger føringer på lesningen av romanen og dens hovedperson(er), men som ikke oppfyller kriteriet med opphold på en øde øy.

2.1 Robinsonaden som barneboksjanger

Robinson Crusoe er ingen barnebok, men i en tid der det fantes lite litteratur skrevet spesifikt for barn, må man anta at den ble lest av eldre barn og ungdommer, og at dette kanskje særlig var tilfelle for de rimeligere piratutgavene som også ofte var forkortet med vekt på spenningsaspektene og oppholdet på den øde øya. I vår tid er romanen imidlertid først og fremst lest og kjent som barnebok, i forkortet og forenklet form, en skjebne den har til felles med andre kjente romaner fra 1700- og 1800-tallet som for eksempel *Gullivers reiser* (1726) og *Den siste Mohikaner* (1826). Nøding (2001) gir en interessant beskrivelse av *Den siste Mohikaners* transformasjoner fra voksenbok til barnebok.

Mot slutten av 1700-tallet blir robinsonaden i økende grad en barneboksjanger, og utover 1800-tallet blir den nesten utelukkende en barneboksjanger. Dette forklares ofte med påvirkningen fra den franske filosofen Jean-Jacques Rousseaus tanker om barn og barneoppdragelse. I hans *Émile, ou de l'éducation* (1762) skriver han om *Robinson Crusoe*:

Skulle der findes et middel, hvormed man kunne samle al den viden som findes spredt i så mange bøger, sammenfatte dem i en fremstilling, som var lettilgængelig, interessant at følge, og som kunne virke ansporende selv for barnealderen? [...] Da vi nu engang skal have bøger, så findes der virkelig én, som efter min mening giver os den mest vellykkede fremstilling af den naturlige opdragelse. Den bog er den første som min Emile skal læse. Den alene skal i lange tider udgøre hele hans bogsamling, og den vil altid have hæderspladsen i hans bibliotek [...]. Hvad er det dog for en vidunderlig

bog? vil min læser spørge? er det Aristoteles? Plinius? Buffon? nej, det er Robinson Crusoe. (Rousseau 1962: 105)

Artur Blaim er en av flere som identifiserer de første barnerobinsonadene som den tyske filantropisten Joachim Heinrich Campes *Robinson der Jüngere* (1779–1780), og franskmannen Francois Guillaume Ducray-Duminils *Lolotte et Fanfan* (1788) (Blaim 1990: 24). *Lolotte et Fanfan* ble senere bearbeidet for barn av den engelske forfatterinnen Lucy Peacock i en engelsk oversettelse med tittelen *Ambrose and Eleanor* (1796). I et usignert forord kan man lese om utgiverens ønske om å nå ungdommen

The design of the Editor in the present free and abridged translation of *Fanfan & Lolotte*, was to form a work expressly for the perusal of youth: the native feelings of the heart unadulterated by vice, the docility and industry of two children, abandoned to themselves at an early age, the lessons of a watchful and enlightened preceptor, appeared to her subjects proper to excite the emulation and interest the attention of youth; but as many characters and scenes woven into the original, could neither afford pleasure nor advantage to a juvenile reader, in order to suppress them, and at the same time to preserve the interest of the narrative, she has found it necessary to make considerable alterations [...]. (Peacock 1796: v–vi)

Selv om Blaim skriver om den nye “tendency of writing robinsonades expressly designed for children” (Blaim 1990: 24) kan det altså se ut til at han blander robinsonader skrevet for barn og robinsonader med barn som protagonister, hvilket leder oss inn i spørsmålet om hvordan begrepet ”barnerobinsonade” skal defineres. Klingberg skriver at man blant robinsonadene også kan skille ut ”en *barnrobinsonad* i den betydelsen att författaren låter ett eller flera barn ensamma uppleva Robinsons situation” (Klingberg 1964: 193), som altså er en definisjon av barnerobinsonade som vektlegger protagonistens alder. I denne oppgaven vil det være hensiktsmessig å skille mellom robinsonader for barn og for voksne ut fra hvilken aldersgruppe teksten henvender seg til, uavhengig av protagonistens alder. Som barnerobinsonade regnes de som eksplisitt retter seg mot barn, enten på tittelnivå som i *Magasin des adolescentes*, eller i paratekster og forord slik vi så med *Ambrose and Eleanor* ovenfor. Der jeg har vært usikker er robinsonaden klassifisert som voksenrobinsonade.

Campe begrunnet sin bearbeidelse av *Robinson Crusoe* (*Robinson der Jüngere*, 1779–1780) pedagogisk. Campes roman baserer seg på Rousseaus syn på oppdragelse og er ment å være en slags lærebok. Den er også skrevet slik at den passer inn i det Rousseau fremsatte som en slags oppskrift på hvordan romanen kunne adapteres for barn:

Når man beskære denne roman for al fyldekalk og lader den begynde med Robinsons skibbrud ud for øen, og lader den ende med ankomsten af et skib som fører ham bort

derfra, vil den være til fornøielse og underholdning for Emile i hele det livsafsnit det her dreier sig om. (Rousseau 1962: 106)

Det finnes imidlertid en barnerobinsonade utgitt tyve år før *Robinson der Jünger* og to år før Rousseaus *Émile, ou de l'éducation*. Denne robinsonaden, som i den franske førsteutgaven er uten tittel, men som i en svensk oversettelse kalles "Köpmannen och hans barn", er en liten fortelling om de to barna Jean og Marie, trykket i den franske forfatterinnen Madame Jeanne Marie LePrince de Beaumonts (1711–1780) *Magasin des adolescentes* (1760). Magasinet er ikke et magasin i vår moderne forståelse av ordet, men en samling tekster satt inn i en rammedialog og utgitt i bokform. Det er en fortsettelse av hennes tidligere utgitte *Magasin des enfans* (1757), som den norske barnelitteraturforskeren Sonja Hagemann kaller "det sentrale verk innen denne tids barnelitteratur": "Madame Beaumont er den første franske forfatter som hevnvender seg til barn i flertall, ikke bare til et enkelt fyrstelig barn som skal oppdras til sin fremtidige statsmannsgjerning" (Hagemann 1965: 31). Mens *Magasin des enfans* henvender seg til barn av begge kjønn, henvender *Magasin des adolescentes* seg til unge piker. Fortellingene i boken er satt inn i en ramme av dialog mellom en guvernante og hennes unge kvinnelige elever. I dette tilfelle er det en av elevene, "Frøken Charlotte", som har skrevet fortellingen. Etter at hun har avsluttet fortellingen, her gjengitt ifølge den danske oversettelsen fra 1780, gir Mamsell Arthune, guvernanten, sin kommentar

Erindre Dem vel, mine Damer: Jeg opmuntrer Dem til at efterligne Frøken Charlotte, at opsette noget. Dette skal danne Deres Stiil, og skal vænne dem til at opsette Deres Tanker skriftlig med nogen orden; men erindre Dem tillige, at for at gjøre noget Got bør De undervise og moere Dem selv samme Tid. De iblant Dem, mine Damer, som ikke kan sammensette smaae historier, bør skrive Breve. Intet er uanstændigere for en Dame end ikke at forstaae at udtrykke sig som man bør paa Papiret, og for at kunne gjøre det uden Umage, bør man vænne sig dertil fra Ungdommen af.
(Beaumont 1780: 434)

Dette er sterke ord til unge kvinner i 1760.

Også Campes *Robinson der Jünger* har en slik rammefortelling: en far som forteller historien om Robinson til sine barn. I begge bøkene benyttes rammefortellingen til moralsk refleksjon over hva barnet og ungdommen kan lære av fortellingen. I senere utgaver av bøkene forsvinner denne rammedialogen i takt med at barnelitteraturen blir mer underholdende og mindre moralsk og didaktisk.

2.2 Kvinnelige robinsonader

Den amerikanske germanisten og litteraturforskeren Jeannine Blackwell hevder i artikkelen "An Island of Her Own: Heroines of the German Robinsonades from 1720 to 1800" (1985) at den kvinnelige robinsonaden er underkjent, og at sjangeren er kjent som mannlig:

Legendary heroines also made their way into the proto-novel: contrary to the findings of most scholars of the Robinsonade, there does indeed exist a corpus of female Robinsonades. Between 1720 and 1800 over sixteen female castaways appeared in German fiction, followed by at least three French, three Dutch, three British, and one American variation of the genre. (Blackwell 1985: 5)

Blackwells artikkel rommer ingen eksplisitt robinsonadedefinisjon, og heller ingen definisjon av "female robinsonade" men ut fra sitatet ovenfor kan vi konstantere at det er tekster med "legendary heroines" og "female castaways" som utgjør hennes materiale. Blackwells anliggende er altså robinsonader med *kvinnelig protagonist(er)* og ikke robinsonader skrevet av kvinner med mannlig protagonist.

Denne forståelsen av den kvinnelige robinsonaden som en robinsonade med kvinnelig protagonist siteres og reproduseres i blant annet *Feminist Encyclopedia of German Literature* (Eigler og Kord 1997: 457). I introduksjonen til nyutgivelsen av *The Female American* diskuterer Michelle Burnham robinsonader med referanse til Blackwell: "Among these imitations are a number of novels that put a woman in the place of Defoe's hero, novels that Jeannine Blackwell calls 'female robinsonades'" (Burnham 2002: 13), og i Laura M. Stevens' artikkel "Reading the Hermit's Manuscript: The female American and Female Robinsonades" refereres det til "a genre Jeannine Blackwell has termed the 'female robinsonade'" (Stevens 2005: 141). Det ser med andre ord ut til at Blackwells begrepsbruk har festnet seg.

Robinsonadene Blackwell beskriver, som hovedsakelig er tyske robinsonader skrevet på 1700-tallet, har for en stor del anonyme forfattere som heller ikke senere er identifisert. Selv om Blackwell definerer den kvinnelige robinsonaden som en tekst med en kvinnelig Robinson er hun likevel opptatt av forfatterens kjønn:

The need for a secular, female authorial voice could explain the appearance of this fictional yet "autobiographical" woman character. The temptation for a feminist critic is to look at these interesting depictions of positive, independent woman protagonists, told in the first person, frequently with first person identification of the author with main character in the preface, and to claim all anonymous work as those of unknown or unrecognized women authors. (Blackwell 1985: 17)

Denne slutningen fra protagonistens/fortellerens kjønn til forfatterens kjønn viser at materialet har interesse på to måter; På den ene siden i forhold til en sjangerkritisk og utvidet beskrivelse

av robinsonaden; Hva skjer når Robinson er en kvinne? Hvordan beskrives den kvinnelige Robinson av kvinnelige forfattere? Av mannlige? Hva gjør det med lesningen når forfatteren er anonym og dermed ukjønn? På den andre siden er materialet interessant som en litteraturhistorisk utforskning av kvinners litterære produksjon på 1700-tallet. Denne dobbeltheten blir imidlertid borte hos Blackwell når hun slutter fra en kvinnelige Robinson til en ukjent kvinnelig forfatter.

Tekstene jeg har bibliografert i denne oppgaven er skrevet i tidsrommet fra 1721 til 1862. En del av dem er skrevet av anonyme forfattere og en del av forfattere vi kjenner ved navn eller ved pseudonym. Siden dette gir meg noe mer informasjon og spillerom i forhold til forfatterens kjønn vil jeg derfor, heller enn å anta at de anonyme forfatterene kan ha vært kvinner slik Blackwell gjør, definere en kvinnelig robinsonade som en robinsonade skrevet *om* en eller flere kvinnelig(e) robinsoner, eller skrevet *av* en kvinnelig forfatter.

3 Bibliografisk metode

Det er mange måter å organisere et bibliografisk materiale på som alle byr på særegne utfordringer. Bibliografien i denne oppgaven er en tematisk bibliografi. Det spesielle ved den tematiske bibliografien er utfordringene knyttet til hvordan materialet skal avgrenses. ”Tema” for denne bibliografien er den kvinnelige robinsonaden. Vi har tidligere pekt på hvordan dette skal forstås i denne oppgaven; som robinsonade regnes fiksjonstekster, med eller uten bruk av Robinsonnavnet, som inneholder en sekvens med et mer eller mindre ufrivillig opphold på en øde øy, der protagonisten(e) er avsondret fra menneskelig fellesskap. Som pseudorobinsonader forstås de tekster som inneholder en referanse til *Robinson Crusoe* på tittelnivå, men som ikke oppfyller kriteriene for å bli definert som robinsonade. Som *kvinnelig* robinsonade regnes robinsonader skrevet av en kvinnelig forfatter og/eller om én eller flere kvinnelige protagonister. Bibliografien skiller videre mellom robinsonader skrevet for barn og robinsonader skrevet for voksne.

Det finnes ingen bibliografi over kvinnelige robinsonader, men Jeannine Blackwells artikkel inneholder en oversikt over en del kvinnelige robinsonader i en lang fotnote. Blackwell identifiserer 16 tyske, og minst tre franske, fulgt av tre nederlandske, tre britiske og én amerikansk kvinnelig robinson i perioden 1720–1800 (Blackwell 1985: 5). Michelle Burnham kommenterer Blackwells funn og mener at det sannsynligvis eksisterer langt flere kvinnelige robinsonader enn de 26 Blackwell har identifisert (Burnham 2002: 13). For å undersøke omfanget av de kvinnelige robinsonadene bidro jeg som forskningsassistent våren og sommeren 2007 til å lage en bibliografisk oversikt over antatt kvinnelige robinsonader. Erfaringene fra dette arbeidet gjorde det klart at materialet vanskelig lar seg overskue i sin helhet. For det første er mange av robinsonadene publisert anonymt eller under pseudonymer. Dette betyr at det kan være problematisk å fastslå forfatterens kjønn, men det betyr også at det blir vanskeligere å lete etter robinsonaden i bibliografier og bibliotekataloger. For det andre har robinsonadene ofte meget lange titler, for eksempel som denne av Penelope Aubin fra 1723:

The Life of *Charlotta Du Pont*, An English Lady; Taken from her own Memoirs. Giving an Account how she was trepan'd by her Stepmother to *Virginia*, how the Ship was Taken by some *Madagascar* Pirates, and retaken by a *Spanish* Man of War. Of her Marriage in the *Spanish West-Indies*, and Adventures whilst she resided there, with her return to *England*. And the History of several Gentlemen and Ladys whom she met withal in her Travels; some of whom had been Slaves in *Barbary*, and others cast on Shore by Shipwreck on the barbarous Coasts up the great River *Oroonoko*: with their

Escape thence, and safe Return to *France* and *Spain*. A History that contains the greatest Variety of Events that ever was publish'd.

Gérard Genette kaller slike titler "synopsistitler" (Genette 1997: 70), det vil si titler som inneholder et sammendrag av handlingen, og som var særlig vanlige på 1700-tallet. I sammendragene er det gjerne lagt vekt på de mest spennende og spektakulære elementene i fortellingen, og det er ikke uvanlig at det som her står at fortellingen inneholder den største variasjon av hendelser som noen gang er utgitt, eller lignende. Tittelen fungerer med andre ord som en markedsføringstekst, på samme måte som baksidetekstene gjør i våre dager.

Titlenes lengde gjør at de oftest representeres i bibliografier og bibliotekataloger i forkortet form. Hvis robinsonadene er oppført på denne måten, får de i mange tilfelle titler som til forveksling ligner hverandre, noe som igjen leder oss over i en tredje type vanskelighet: De fleste robinsonadene er skrevet i tidsrommet mellom 1719 og de siste tiårene av 1800-tallet, en periode der noen europeiske land hadde nasjonal opphavsrettsbeskyttelse, men før Bern-konvensjonen trådte i kraft i 1886. I denne perioden var det vanlig å utgi oversettelser og bearbeidelser av andres verk uten å identifisere originalforfatteren eller på annen måte tilkjenne at verket var en oversettelse eller bearbeidelse. Dette gjør at det er vanskelig å vite om en tekst er et originalt verk, en oversettelse eller en bearbeidelse, før man har undersøkt og lest det katalogiserte eksemplaret.

I en sjanger der titlene er like, forfatternavn ofte er fraværende, og der det for en del av tekstene finnes minimalt med informasjon om for eksempel trykker, bokhandler og forlag, kan fysiske kjennetegn ved boken bidra til å identifisere og skille de ulike tekstene og utgavene fra hverandre. Slike fysiske trekk er for eksempel en nøyaktig gjengivelse av tittelen med markering av linjeskift, informasjon om bokens fysiske mål, dvs. antall bind, sider og kapitler, størrelsen på bokblokken/formatet og fontstørrelsen.

Utvalget av de robinsonadene som er bibliografert her, tar utgangspunkt i den omtalte bibliografiske oversikten over antatte kvinnelige robinsonader. Denne oversikten finnes i appendix 1. I sin nåværende form er den mest som et arbeidsdokument å regne. Den inneholder robinsonader jeg har kunnet lokalisere og senere undersøke og beskrive, så vel som robinsonader jeg ikke har undersøkt, robinsonader jeg ikke har kunnet lokalisere, og verk jeg ikke engang er sikker på om *er* robinsonader. Oversikten inneholder i utgangspunktet noe mer informasjon enn det som er presentert her, men har fått den formen den har for å kunne la seg skrive ut og presentere på en oversiktlig måte. Jeg har prioritert å presentere følgende ordnende kategorier: utgivelsesår, tittel, forfatter, utgivelsessted, utgiver, referanse og lokalisering.

For å undersøke robinsonadene var det nødvendig å ha fysisk tilgang til dem. Utvalget er dermed bestemt av pragmatiske hensyn knyttet til hvor robinsonadene er lokalisert og er dermed ikke ”representativt” i den forstand at det er valgt ut i forhold til utgivelsestidspunkt, utgivelsessted eller språk. Jeg har for det første undersøkt de eksemplarene som finnes ved Universitetsbiblioteket i Oslo. Deretter valgte jeg ut to biblioteker som jeg visste hadde mange aktuelle eksemplarer: Kungliga Biblioteket i Stockholm har eksemplarer katalogisert i Ahlstrand-samlingen,² i tillegg til en rekke andre eksemplarer som ikke er inkludert i denne. British Library i London har vært pliktavleveringsbibliotek i hele den aktuelle perioden og har derfor eksemplar av alle de engelske robinsonadene jeg har ønsket å undersøke, samt eksemplar av en del robinsonader utgitt i andre land, eller i oversettelse.

Jeg har undersøkt til sammen 38 eksemplarer. Disse vil bli presentert i to deler. I del A presenteres kvinnelige robinsonader og kvinnelige pseudorobinsonader. I del B presenteres eksemplarer som av ulike grunner, etter undersøkelse, ikke har kunnet inkluderes i bibliografien.

Et arbeid som dette står i gjeld til tidligere bibliografier. Jeg har lest en rekke bibliografier og sekundærverk om robinsonader, men støtter meg særlig til følgende, som tar opp i seg en rekke andre bibliografier, og som Blaim kaller ”The fundamental bibliographies of the genre” (1990: 9). Den første er Hermann Ullrichs *Robinson und Robinsonaden. Bibliographie, Geschichte, kritikk. Eine Beitrag zur vergleichenden Literaturgeschichte, im Besondern zur Geschichte des Romans und zur Geschichte der jugendliteratur. Teil I: Bibliographie* (Weimar 1898),³ som beskriver over 700 titler, deriblant nesten tre 300 robinsonader utgitt i tidsrommet 1719–1898. De resterende er utgaver av *Robinson Crusoe*, inkludert oversettelser og bearbeidelser. Den andre er Philip Babcock Goves *The Imaginary voyage in prose fiction*, første gang utgitt i 1941, som beskriver imaginære reiser fra 1700 til 1800.

Erfaringene fra arbeidet med å lage en bibliografisk oversikt over kvinnelige robinsonader tydeliggjorde behovet for å undersøke og beskrive tekstene nærmere, og å fremstille denne informasjonen i form av en deskriptiv bibliografi.

Et skjema for å undersøke og beskrive robinsonadene ble utarbeidet på grunnlag av blant annet Goves og Ullrichs bibliografier, Grethe Larsens *Danske provinstryk* og Aina Nødings bibliografiske fremstilling av norske utgaver av romanen *Den siste Mohikaner* i

² Ahlstrand-samlingen er en samling etter bibliotekaren J.A. Ahlstrand som samlet robinsonia og robinsonader. For en beskrivelse av samlingen se Birgit Hofmans artikkel ”The J.A Ahlstrand collection of robinsonades at the Royal Library in Stockholm” (1973).

³ Ullrich fikk aldri utgitt noen del II slik han hadde planlagt.

hovedoppgaven *Den siste Mohikaner er ennå ikke død. Bokhistoriske premisser for lesingen av James Fenimore Coopers roman Den siste Mohikaner i Norge 1826–1998.*

Bibliografien presenterer informasjon om tekstenes forfatter, oversetter og bearbeider. Eksemplarenes tittel er gjengitt nøyaktig med markering av linjeskift. Tittelsiden er gjengitt diplomatisk, det vil si de er ikke gjengitt med all sin formatering og utforming i form av for eksempel ulike fonttyper, uthevet skrift eller kursiv og bruk av farger. En slik gjengivelse er tids- og arbeidskrevende, og i en avveining av fordeler og ulemper har jeg her prioritert å presentere flere eksemplarer fremfor å presentere den enkelte tittelside i faksimile, til tross for at en slik gjengivelse kunne gitt nyttig informasjon, som for eksempel å skille de påkostede utgavene fra de rimeligere ved å se på fargebruken.

Bibliografien presenterer også informasjon om (pseudo)robinsonadenes utgaver og oversettelser. Disse er for en del funnet i Goves og Ullrichs og andre bibliografier, slik som *Bibliographie du genre romanesque français 1751–1800*, og det er da angitt hvor de er hentet fra. De resterende utgaver og oversettelser har jeg funnet frem til i ulike bibliotekataloger. Bruken av bibliotekataloger som kilde til utgaver og oversettelser er imidlertid problematisk. En fysisk undersøkelse av eksemplarene ville trolig i mange tilfelle gi informasjon som bibliotekatalogene ikke gir. For å finne frem til utgavene og oversettelsene har jeg brukt ulike metasøkemotorer som Karlsruhe <www.ubka.uni-karlsruhe.de/hylib/en/kvk.html> og The European Library <www.theeuropeanlibrary.org/portal/index.html>, som begge søker i en mengde andre kataloger. De tidligere nevnte utfordringene med en sjanger der mye er publisert anonymt, og der titlene er lange eller ligner hverandre, har gjort dette til et tidkrevende arbeid. For eksemplarer publisert anonymt kan man ikke bruke *forfatternavnet* som utgangspunkt for søk, og for eksemplarer med lange titler er det ikke mulig å bruke *tittelen* som utgangspunkt for søk. De ulike bibliotekatalogene har ulike standarder for hvilke ord i tittelen de har gjort søkbare, noen har valgt egennavn i tittelen, andre har valgt å bruke tittelens første substantiv i nominativ. For oversettelser blir dette enda mer komplisert i de tilfelle der jeg ikke har visst om det finnes oversettelser eller hvilken tittel disse eventuelt har. I slike tilfeller har jeg da ofte gått omveier rundt generelle søk i Google, Google Books og antikvariske bokhandlere. For en stor del er dette arbeidet derfor utført med en metode man i datamaskinens verden kaller *brute-force*. Jeg har rett og slett forfulgt *alle* muligheter jeg har kunnet komme på.

4 Bibliografi over kvinnelige robinsonader

4.1 Nøkkel til bibliografien

Bibliografien er ordnet kronologisk. Der det er flere titler samme år er de ordnet alfabetisk etter forfatternavn. Opplysninger i hakeparentes er tilføyelser fra andre kilder. Ord satt med store bokstaver, uthevet skrift, gotiske bokstaver og tegnene ß og f er transkribert med små latinske bokstaver med unntak av store bokstaver i begynnelsen av ord. Det er prioritert å gjengi opplysninger fra bøkens tittelside så nøyaktig som mulig fremfor å standardisere fremstillingen av opplysningene. Der det i bibliografien, med unntak av sitater i fotnoter, er satt inn ellipser er det fordi det er kopiert fra kilder som har valgt å utelate opplysninger.

Forkortelser

bd	bind
ill.	illustrasjoner
kap.	kapittler
oppl.	opplag
overs.	oversettelse, oversetter
pkt	punkt
s.	side
utg.	utgave, utgitt, utgiver

Biblioteker

KB	Kungliga Biblioteket, Stockholm.
UBO	Universitetsbiblioteket, Oslo
BL	British Library, London

A	Forfatter. Navn er angitt slik de er opplyst på tittelsiden. Hvis tittelsiden anfører forfatternavn i forkortet eller uvanlig form, er det fullstendige navnet hvis mulig tilføyd i hakeparentes. Hvem som skjuler seg bak et pseudonym, er angitt så sant det er kjent. Pseudonymer og anonyme titler er sjekket ut mot anonym- og pseudonymleksika som angitt i litteraturlisten. Forfatterens fødsels- og dødsår er angitt i hakeparentes såfremt de er kjent.
A1	Oversetter
A2	Bearbeider
B	Tittel. Tittelen er anført ordrett slik den står på tittelbladet. Ny linje er angitt ved loddrett strek:
C	Utgiversted og -år
D	Opplag, oversettelse eller bearbeidelse, som angitt på tittelsiden eller andre steder i tekstvitnet.
E	Opplysning om trykkeri, bokhandel, forlag og utgiver der det ikke lar seg avgjøre hvilken kategori de oppgitte navnene tilhører.

- E1** Trykkeri
- E2** Bokhandel
- E3** Forlag
- F** Format, mål angitt i centimeter i parentes (bredde x høyde).
Fontstørrelse angitt i punkt. Antall bind dersom det er flere enn ett.
Sidetall; romertallspaginering av *prelims* og arabertallspaginering.
Kapittelinnndeling.
- G** Type. Robinsonade og pseudorobinsonade for voksen eller barn.
- H** Samhørende tekst. Her angis tittel og forfatter, hvis kjent, til tekster bundet eller trykket sammen med robinsonaden.
- I** Fellestitler for magasin eller flerbindsverk
- J** Imprimatur og andre ekstraopplysninger hentet fra det bibliograferte eksemplaret. Noen eksemplarer rommer opplysninger som kan være av bokhistorisk interesse. Disse siteres her hvis de er korte. Hvis lengre, henvises det til vedlegg.
- K** Illustrasjoner. Angitt antall. Type hvor denne er kjent.
Illustratørens/kunstnerens navn hvor dette er kjent.
- L** Andre utgaver, oversettelser og adaptasjoner med henvisninger til de bibliografiene disse er hentet fra. Disse angis kun første gang en robinsonade innføres i bibliografien i tilfeller der flere eksemplarer bibliograferes. Henvisninger til utgaver, oversettelser og adaptasjoner hentet fra Goves og Ullrichs bibliografier markeres i teksten.
- M** Lokalisering. Bibliotek, se forkortelser, og katalogsignatur.
- N** Referanser til andre bibliografier eller sekundærlitteratur som bibliograferer, beskriver eller diskuterer verket. Her oppgis forfatter eller tittel, samt sidetall. Full referanse til verket finnes i litteraturlisten.
- O** Merknader

4.2 Bibliografi A

A1 1721

- A** Mrs. [Penelope] Aubin [1679–1731]
- B** The Strange | Adventures | of the | Count de Vinevil | And his Family. | Being an Account of what happen'd | to them whilst they resided at | *Constantinople*. | And of Mademoiselle Ardelisa, his Daugh- | ter's being shipwreck'd on the Uninha- | bited Island *Delos*, in her Return to | *France*, with Violetta a *Venetian* Lady, | the Captain of the Ship, a Priest, and | five Sailors. The Manner of their living | there, and strange Deliverance by the | Arrival of a Ship commanded by Vio- | letta's Father. | Ardelisa's Entertainment at *Venice*, and safe | Return to *France*.
- C** London, M.DCC.XXI
- E** Printed for E. Bell, J. Darby, A. Bettesworth, F. Fayram, J. Pemberton, J. Hooke, C. Rivington, F. Clay, J. Batley, and E. Symon
- F** 12° (10 x 16, 5) 14 pkt 138 s. XX kap.
- G** Robinsonade. Voksen⁴
- J** s. 5–8 usignert forord "Preface to the reader" med referanse til *Robinson Crusoe*⁵. 6 s. (upag.) annonse for andre utgivelser
- K** 1 kobberstikk
- L** **Senere utgaver**
 ——[2. utg.] London, 1728
- The life of Madam de Beaumont, a French lady, and the strange adventures of the Count de Vinevil and his family. New York, Garland Pub., 1973
- The strange adventures of the Count de Vinevil and his family. Popular fiction by women, 1660–1730. Oxford: Clarendon, 1996
- Tysk oversettelse**
 Die seltsamen Begebenheiten des Grafen von Vinevil und Seiner Familie. In Englischer Sprache entworfen von Madame Aubin, und ihres angenehmen und moralischen Inhalts wegen ins Deutsche übersetzt. Frankfurt und Leipzig. 1750

⁴ Denne romanen inneholder en robinsonadesekvens. Ullrich (1898: 105) har kategorisert den som en robinsonade, mens Blaim ikke har med noen av verkene av Penelope Aubin som er bibliografert her.

⁵ "As for the Truth of what this Narrative contains, since *Robinson Crusoe* has been so well reciv'd, which is more improbable, I know no reason why this should be thought a fiction" (Aubin 1721).

M BL 12604.bb.12

N Ullrich 105

A2 1722

A Mrs. [Penelope] Aubin [1679–1731]

B The | Noble Slaves: | or, the | Lives and Adventures | of | Two Lords and two Ladies, | who were shipwreck'd and cast upon a de- | solate Island near the *East-Indies*, in the | Year 1710. The Manner of their living | there: The suprizing Discoveries they | made, and strange Deliverance thence. | How in their return to *Europe* they were | taken by two *Algerine* Pirates near the | Straits of *Gibraltar*. Of the Slavery they | endured in *Barbary*; and of their meeting | there with several Persons of Quality, who | were likewise Slaves. Of their escaping | thence, and safe Arrival in their respective | Countries, *Venice*, *Spain* and *France*, in | the Year 1718. With many extraordinary | Accidents that befel some of them after- | wards. | Being a History full of most remarkable Events.

C London M.DCC.XXII

E Printed for E. Bell, J. Darby, A. Bettesworth, F. Fayram, J. Pemberton, J. Hooke, C. Rivington, F. Clay, J. Batley, and E. Symon.

F 12° (9,8 x 16,2) 11 pkt v–xii + 202 s. XVII kap.

G Robinsonade. Voksen

J v–viii dedikasjon ”To the right Honourable the Lady Colerain” undertegnet Penelope Aubin, ix–xii ”The Preface to the Reader” undertegnet Penelope Aubin.⁶ 1 s. (upag.) annonse for bøker

K 1 kopperstikk

L **Senere utgaver**
 ——— [Another Edition] Dublin: Printed By William Jones [...] [1730?]

Gove

⁶ Fra forordet: ”And Books of Devotion being tedious, and out of Fashion, Novels and Stories will be welcome. Amongst these, I hope, this will be read, and gain a Place in your Esteem, especialle with my own Sex, whose Favour I shall always be proud of: Nor have they a truer Friend, than their humble Servant, Penelope Aubin” (Aubin 1722: xii)

——— [In *A Collection of Entertaining Histories and Novels*, by Mrs. Aubin, Vol. 1] London: Printed for D. Midwinter, A. Bettesworth and C Hitch, J. and J. Pemberton, R. Ware, C. Rivington, A. Ward, J. and P. - Knapton, T. Longman, R. Hett, S. Austen, and J. Wood. MDCCXXXIX

Gove

——— [*In A Collection of Novels*, Selected and Revised by Mrs. Elizabeth Griffith, Vol. III] London: Printed for G. Kearsly [...] MDCCCLXXVII

Gove

———[Another edition] Boston, 1797

Gove

——— [Another edition] Danbury: Re-printed by Douglas & Nichols [c. 1797]

Gove

——— [Another edition] New-Haven, Printed by Geo. Bunce, 1797

Gove

The noble slaves being an entertaining history of the surprising adventures, and remarkable deliverances, from Algerine slavery, of several Spanish noblemen and ladies of quality. New-Haven: Printed by George Bunce. M.DCC.XCVIII

——— [Another edition] New-York: Printed And Sold By John Tiebout [...] 1800

Gove

The noble slaves being an entertaining history of the surprising adventures, and remarkable deliverances, from Algerine slavery, of several Spanish noblemen and ladies of quality. New-York: Printed for Evert Duyckinck, 1806

——— [Another edition] Belfast: printed For Simms And M'Intyre. 1812

Gove

——— [Another edition] New-York: Printed for E. Duyckinck [...] By Nicholas Van Riper. 1814

Gove

M BL 1607 / 1568. (1.)

N Gove 237⁷

⁷ Blaim (1990: 6) oppfatter *Noble Slaves* som et grensetilfelle og tar den ikke med i sin oversikt over engelske robinsonader.

A3 1723

- A** Mrs. [Penelope] Aubin [1679–1731]
- B** The | Life | of | *Charlotta Du Pont*, | An *English Lady*; | Taken from her own Memoirs. | Giving an Account how she was trepan'd | by her Stepmother to *Virginia*, how the Ship | was Taken by some *Madagascar* Pirates, and | retaken by a *Spanish* Man of War. Of her | Marriage in the *Spanish West-Indies*, and | Adventures whilst she resided there, with her | return to *England*. And the History of se- | veral Gentlemen and Ladys whom she met | withal in her Travels; some of whom had | been Slaves in *Barbary*, and others cast on | Shore by Shipwreck on the barbarous Coasts | up the great River *Oroonoko*: with their E- | scape thence, and safe Return to *France* and | *Spain*. | A History that contains the greatest Variety | of Events that ever was publish'd.
- C** London M.DCC.XXIII
- E** Printed for A. Bettesworth at the Red Lion in Pater-Noster-Row.
- F** 12° (9,2 x 15,3) 11 pkt iii–vi + 282 s. 21 kap.
- G** Robinsonade. Voksen⁸
- J** s. iii–iv dedikasjon ”To My much honoured Friend Mrs. Rowe” undertegnet Penelope Aubin, s. v–vi ”The preface” undertegnet Penelope Aubin der hun skriver om sitt forfattervirke og om økonomi.⁹
- L** **Senere utgaver**
 ——— [Another edition] London, 1736
 Gove
 ——— [Another edition] London: Printed in the Year 1739
 Gove
 ——— [In *A collection of Entertaining Histories and Novels ...* by Mrs. Aubin, Vol. III] London: Printed for D. Midwinter, A. Bettesworth and C. Hitch, J. and J. Pemberton, R. Ware, C. Rivington, A. Ward, J. and P. Knapton, T. Longman, R. Hett, S. Austen, and J. Wood.
 MDCCXXXIX
 Gove

⁸ Blackwell (1985) har *Charlotta Du Pont*, som den eneste av Penelope Aubins romaner, med på sin liste over robinsonader. Romanen ser likevel ut til å være den av Penelope Aubins romaner bibliografert her der robinsonmotivet er minst utviklet.

⁹ ”[...] I promis'd in my Preface to the *Count de Vineville* [sic], to continue writing if you dealt favourably with me. My Booksellers say, my Novels sell tolerably well. I have design'd to emply my Pen on something more serious and learned; but they tell me, I shall meet with no Incouragement, and advise me to write rather more modishly, that is less like a Christian, and in a Style careless and loose, as the Custom of the present Age is to live. But I leave that to the other female Authors my Contemporaries, whose Lives and Writings have, I fear, too great a resemblance. My Design in writing, is to employ my leisure Hours to some Advantage to my self and others; and I shall forbear publishing any work of greater Price and value than these, till times mend, and Money again is plenty in England. Necessity make Wits, but Authors will be at a loss for Patrons and subscribers whilst the Nation is poor. I do not write for Bread, nor am I vain or fond of Applause; [...].” (Aubin 1723: vi).

[Abridged version] The life, adventures and distresses of Charlotte Dupont, and her lover Belanger: who, it is supposed, underwent a greater variety of real misfortunes, and miraculous adventures, than any couple that ever existed | written by Mrs. Aubin. [In *English Nights Entertainments*, Vol. I] London: Printed by T. Maiden, for Ann Lemoine, 1800

M BL 1578 / 7844

N Blackwell 23
Gove 239

A4 1724

A Celebilibrifacio [pseudonym].

B Jungfer | Robinsone, | Oder | Die verschmizte | Junge-Magd, | worinne | Deroselben Ankunfft, Erzie- | hung, Flucht, Reisen, Lebens-Wandel, | Aufstellungen, Fata, und endlich | erlangte Ehe, | erzehlet, | Dieses Völckgens Untugend, lose | Händel, und schlimme Streiche abgehobelt, | und auf die Seite geworffen werden, Historisch | doch ziemlich wahrhaftig vorgestellt | Von | Celibilibrifacio.

C Hall in Schwaben, [1723]¹⁰

F 8° (9,8 x 17) 11 pkt. 136 s. 9 kap.

G Pseudorobinsonade. Voksen

J 4 s. (upag.) usignert forord, s. 1–6 usignert forord ”Eingang”

K 1 kobberstikk

L **Første gang utgitt under tittelen**
Jungfer Robinsone, Oder die verschmizte Junge-Magd, Worinne deroselben Ankunfft, Erziehung, Flucht, Reisen, Lebens-Wandel, Aufstellungen, Fata, und endlich erlangte Ehe, erzehlet dieses Völckgens Untugend, lose Händel, und schlimme Streiche abgehobelt, und auf die Seite geworffen werden, Historisch doch ziemlich wahrhaftig und andern zur Warnung vorgestellt. Von Celebilibrifacio. Hall in Schwaben. 1723

M KB 288 A h 1

¹⁰ Årstallet 1723 er påført eksemplaret i håndskrift. Tittelen skiller seg noe fra den tittelen Ullrich (1891: 224) og Blackwell (1985: 21) oppgir. Ullrich refererer til en ny utgave i 1724 som har samme tittel som dette undersøkte eksemplaret. Sannsynligheten taler dermed for at dette eksemplaret er fra 1724.

N Blackwell 21
 Ullrich 224
Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums bd 118: 210

A5 1728

- A Mrs. [Penelope] Aubin [1679–1731]
- B The Strange | Adventures | of the | Count de Vinevil | And his Family.
 Being an Account of what happen'd | to them whilst they resided at |
Constantinople. | And of Mademoiselle Ardelisa, his Daugh- | ter's
 being shipwreck'd on the Uninha- | bited Island *Delos*, in her Return to
France, | with Violetta a *Venetian* Lady, the | Captain of the Ship, a
 Priest, and five | Sailors. The Manner of their living there, | and strange
 Deliverance by the Arrival of a | Ship commanded by Violetta's Father. |
 Ardelisa's Entertainment at *Venice*, | and safe Return to *France*.
- C London M.DCC.XXVIII
- D The Second Edition.
- E Printed for J. Darby, A. Bettesworth, F. Fayram, J. Osborn and T.
 Longman, J. Pemberton, J. Hooke, C. Rivington, F. Clay, J. Bailey, and
 E. Symon.
- F 12° (9,5 x 16,3) 12 pkt 138 s. 20 kap.
- G Robinsonade. Voksen
- H Bundet sammen med: *The life of Madam de Beaumont, a French Lady*,
 Mrs. Aubin.
- J s. 5–8 usignert forord ”Preface to the reader”, 6 s. (upag.) annonse for
 andre utgivelser
- K 1 kobberstikk
- L Se A1
- M BL 1607 / 1568. (1.)

A6 1751

- A** [Schnabel, Johann Gottfried]¹¹ [1692–1759]
- B** Die | ungemein schöne und gelehrte | Finnländerin | Salome, | Welche zwar | von teutschen Eltern geboren, jedoch in der | zartesten Jugend von ihnen mit nach Finnland | genommen, also daselbst naturalisirt | worden. | Es finden sich in dieser ihrer | Lebens - | Geschichts-Beschreibung | verschiedene | nigromantische, magische, auch curieuse | Liebes-Begebenheiten, | anbey | deren Entführung, Schiffbruch, in welchen | ihr Entführer hat crepiren müssen, sie aber glücklich erst- | lich in Holland, ferner in Sachsen bey ihren | Gross-Eltern, | endlich | in Finnland bey den leiblichen Eltern wieder | eingetroffen, nachhero den Grafen von Hx. zum | Ehe-Gemahl bekommen. | Dieses hat aus sichern Nachrichten curieusen Lesern zum | Plaisir ausgefertigt, | ein | Historiographus.
- C** Franckfurt und Leipzig, 1751.
- D** Zweyte und vermehrte Auflage.
- F** 8° (9,7 x 16,8) 11 pkt 316 s. 10 kap.
- G** Robinsonade. Voksen¹²
- K** 1 kobberstikk
- L** **Utgitt første gang under tittelen**
Die ungemein schöne und gelehrte Finnländerin Salome, Welche zwar von teutschen Elteren geboren, jedoch in der zartesten Jugend von ihnen mit nach Finland genommen, also daselbst naturalisirt worden. Es finden sich in dieser ihrer Lebens-Geschichts-Beschreibung verschiedene nigromantische, magische, auch curieuse Liebes-Begebenheiten, anbey deren Entführung, Schiffbruch, in welchen ihr Entführer hat crepiren müssen, Sie aber glücklich erstlich in Holland, ferner in Sachsen bey ihren Gross-Eltern, endlich in Finnland bey den leibl. Eltern wieder eingetroffen, nachhero den Grafen von Hx zum Ehe-Gemahl bekommen. Dieses hat aus sichern Nachrichten curieusen Lesern zum Plaisir ausgefertigt, ein Historiographus. Franckfurt und Leipzig. 1748
- M** KB. 1700–1829 59 G ty
- N** Ullrich 146
Blackwell 17
Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums bd 122: 25

¹¹ Boken er publisert anonymt, men "Schnabel, J." er påført eksemplaret i håndskrift, og Schnabel er oppført som forfatter i KBs bibliotekatalog.

¹² Det er i all hovedsak kap. 7 som inneholder robinsonadesekvensen i denne romanen.

A7 1752

- A** [Chr. Felix Weisse]¹³ [1726–1804]
- B** Der | wegen besonderer Schönheit und | seltener Tugenden |
liebenswürdigen | Mariana merkwürdige | Begebenheiten | und |
Reisebeschreibung | entworfen von | einer unbekanntes Feder
- Fortsetzung, | der merkwürdigen Begebenheiten | und
Reisebeschreibung der liebens- würdigen Marianen, | oder | das | under
der Regierung | des | König Samuels | und der | Königin Mariane |
beglückte | Insul-Königreich Marianenburg.
- Die zweyte Fortsetzung, | der Liebenswürdigen | Mariana | merkwürdige
| Begebenheiten | und | Reisebeschreibung, | oder das | under der
Regierung des | Kaysers Samuels | und dessen Sohns | Jonathans |
beglückte | Insul-Kaysertum Marianenburg.
- Die dritte und letzte Fortsetzung, | der | liebenswürdigen | Mariana |
merkwürdige begebenheiten, | oder | Beschreibung | der | nunmehrigen |
Freyen Republik | Marianenburg.
- C** Frankfurt und Leipzig. 1752
- F** 8° (10 x 16,6) 11 pkt
4 deler bundet sammen (1: 134 s. 13 kap.) (2: 137–294 s. 16 kap.)
(3: 3–53 s. 6 kap.) (4: 57–160 s. 9 kap.)
- G** Robinsonade. Voksen
- M** UBO UHS, Mag314, S33 Wei
- N** Ullrich 153
Blackwell 22
Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums bd 10: 358

A8 1752

- B** Lebensbeschreibung | der | Europäischen | Robinsonetta | in | einem
moralischen | Roman, | zum Nutzen und vergönneten Zeit- | vertreib,
nach allen ihren wahrhaf- | ten Umständen entworfen, | von | V- - -
- C** Frankfurt und Leipzig, 1752
- F** 8° (9,8 x 17,2) 12 pkt 230 s. 20 kap.

¹³ Navnet "Chr. Felix Weisse" er påført eksemplaret i håndskrift. Hos Blackwell (1985) og Ullrich (1898) er robinsonaden publisert anonymt, og jeg kan ikke finne andre holdepunkter for at denne robinsonaden er forfattet av Weisse.

- G** Pseudorobinsonade. Voksen
- J** 6 s. (upag.) forord undertegnet ”Der Verleger”
- L** **Senere utgave**
 ——— Frankfurt und Leipzig [i.e. Zittau: Schöps], 1753
- M** BL 012554.ee.57
- N** Blackwell 22
 Ullrich 236
Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums bd 118: 210

A9 1755

- B** Die unglücklich-glückliche | Ostfriesländische Robinsonin | Oder | merckwürdige | Reisen | eines adelichen Frauenzimmers | Imela von F** | genannt.
- C** Franckfurt und Leipzig 1755
- F** 8° (10 x 17) 11 pkt. 496 s.
- G** Robinsonade. Voksen
- J** På tittelsiden et stempel fra ”Lesebibliothek von J G Taubert”.
 Forordet er undertegnet av O. E v. A
- L** **Senere utgave**
 [Robinsonaden. Eine Sammlung von Abenteurer geschichten früherer Jahrhunderte. Zweiter und Dritter Band] Charlottenburg: Raben-Verlag o.J. [1916]
- M** KB. Litt. Eng. Robinsonad 61
- N** Blackwell 22
 Ullrich 159
Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums bd 118: 211

A10 1760

- A** Par Madame [Jeanne Marie] Leprince de Beaumont [1711–1780]
- B** Magasin | des | adolescentes | ou | dialogues | entre | une sage
gouvernante | et plusieurs de ses élèves de la première | distinction. Pour
servir de suite au Magasin des Enfants.¹⁴
- C** Londres M. D C C. L X.
- E2** J. Nourse, dans le Strand, vis-à-vis Catherine-Street
- F** 12° (9,5 x 16,5) 10 pkt. Det første av 2 bd.¹⁵ 2 deler bundet sammen.
(1. del: s. iii–xi + s.1–163) (2. del: s. 3–195)
- G** Robinsonade. Barn
- J** s. iii–vi dedikasjon ”A milady Sophie Carteret”, vii–xi ”Avertissement”
- L** **Senere utgaver**¹⁶
 ———La Haie & Leide, P. Gosse Junior et E. Luzac, 1760, 4t. in–12
(BN)
 ———Lyon, J.-B. Reguilliat, 1760, 4 part. in–12 (BN)
 ———La Haie & Leide, P. Gosse Junior et E. Luzac, 1761, 4t.
 ———Londres, 1761, 4t. in–12 (BN)
 ———Londres & Liège, J.F. Bassompierre, & Bruxelles, J. van den
Berghen, 1763, 4t. in–18 (Bruxelles)
 ———La Haye, 1767, 4t. in–12 (Q)
 ———*5e édition*, Lyon, Jacquenod père et Rusand, s.d [1768?], 4 part.
in–12 (BN, Gumuchian)
 ———Lyon, P. Bruyset-Ponthus, 1768, in–12 (BN, Q)
 ———Lyon, Jacquenod, 1775 (MB, Q)
 ———Paris, Compagnie des libraires, 1776 (DLC)
 ———Londres, Nourse, 1777 (PU, Q)

¹⁴ I denne utgaven har robinsonaden ingen tittel. I den svenske utgaven fra 1766 har den tittelen ”Köpmannen och hans Barn”. Tittelen som er oppgitt her er hele bokverkets tittel.

¹⁵ Kun det første bindet er undersøkt. Universitetsbiblioteket i Oslo kunne ikke finne bind 2.

¹⁶ Opplysningene om de franske utgavene er hentet fra *Bibliographie du genre romanesque français 1751–1800* (1978: 66–67)

- Leyde & La Haye, Luzac et Van Damme et Pierre-Frédéric Gosse, 1777, 4t. in-12 (La Haye†, Leide)
- Lyon, Bruyset-Ponthus, 1778, 4 part. in-12 (Gumuchian)
- Neufchâtel, 1780, in-12 (Q)
- Yverdon, 1781, 4t. in-8 (Q)
- Leyde & La Haye, Luzac et Van Damme et Pierre-Frédéric Gosse, 1782, 4t. in-8 (La Haye†)
- Paris, veuve Desaint, 1784, 4t. in-8 (La Haye†, Q)
- Nouvelle édition*, Berlin, Arnold Weber, 1788, 4t. in-8 (La Haye: t.II-IV)
- Bruxelles. B. Le Francq, 1789, 4t. in-24 (Amsterdam, MH, Gumuchian)
- JP 6.xii.97 et JT 8.xi.97 indiquent une édition in-12; JP 26.vi.97 et JT 8.i.98 indiquent une édition in-18
- Paris, Billois, 1802, 4t. in-12 (BM†, Q)
- Lyon, Périsset frères, 1810, in-12 (BN, Q)
- Paris, Mame frères, 1810, (MH)
- Paris, Billois, 1811, 4 part. in-12 (BM, Gumuchian, Q)
- Paris, imprimerie stéréotype de Mame, 1811, 4t. in-12 (Gumuchian)
- Avignon, E. Chaillot aîné, 1817, 4t. in-12 (BN, Q)
- Paris, madame Dabo-Butschert, 1825, 4t. in-12 (BN, Q)
- Paris, Parmentier, 1825, 4t. in-12 (Q)

Andre franske utgaver¹⁷

Magasin des adolescentes, ou, Dialogues entre une sage gouvernante et plusieurs de ses élèves, de la première distinction...A Londres: Se vend chez J. Nourse, 1760

——— Vienne: Trattner, 1761-1762

——— [Nouvelle éd, rev. & corr] La Haie; Leide: Pierre Gosse, Junior: Elie Luzac, 1766

¹⁷ Franske utgaver funnet i bibliotekataloger.

———A Londres, & se vend A Liege, Chez J. F. Bassompierre, Libraire. J. Van Den Berghen, Libr. á Bruxelles, 1770

———Berlin: A. Weaver, 1778

———A Paris: chez Moutardier, imprimeur, quai des Augustins, au coin de la rue Git-le-Coeur, no. 28, 1787

———A Avignon: chez Hippolyte Offray, 1789

———LaHaye; Leyde: Gosse & Luzac, 1790

———Liege; Monens, 1791

———A Avignon: chez Offray fils imprimeur-libraire Place St. Didier, 1805

———[Édition Stéréotype Faite Au Moyen De Matrices Mobiles En Cuivre D'Après Le Procédé D'Herhan.] - Paris: Locard Et Davi, 1821

———Paris: Dabo-Butschert, 1828

Översättelser

Svensk

Historiskt och moraliskt tidsfördrif, eller Utvalda historier ur de bästa auctorer. Stockholm. 1–3. Stockholm, trykte hos Johan Georg Lange, 1766

Samtal emellan en fru och flere (några) unga fruentimmer. Del II. Stockholm. Carl Stolpe. 1783

Dansk

Magazin for den tilvoxende Ungdom forfattet af Madame le Prince de Beaumont. Paa Christ. Gottlob Profts Forlag. Kiøbenhavn, 1780

Italiensk

Il magazzino delle adulte ovvero dialoghi tra una savia direttrice e parecchie sue allieve di grado illustre che se. In Vicenza – 1781

Engelsk

The young ladies magazine, or, Dialogues between a discreet governess and several young ladies of the first rank under her education by Mrs Le Prince de Beaumont. London: Printed for J. Nourse, 1760

The young misses magazine: containing dialogues between a governess and several young ladies of quality, her scholars: in which each lady is made to speak according to her particular genius, temper, and inclination. London: printed for J. Nourse, 1761

——— London: Printed for J. Nourse, 1780

[2 ed.] London: printed for J. Nourse, 1767

[3 ed.] London: printed for J. Nourse in the Strand, 1776

——— Edinburgh: printed for C. Elliot. 1781

[2nd ed] The young ladies magazine, or, polite tutoress [...] Dublin: Printed by John Parker, 1786

Edinburg: printed for William Anderson, Stirling, and Silvester Doig, 1791

——— Philadelphia: Printed by Mathew Carey, M. DCC. XCII. [1792]

[5 ed.] London: printed for F. Wingrave, successor to Mr. Nourse, 1793

——— Glasgow: Printed by Ja. Mundell [...] for Mundell and Son, Edinburgh, 1800

——— Brooklyn [N.Y.]: Printed by Thomas Kirk, 1806

——— New York: Printed for Campbell and Mitchell, 1807

——— New York: Samuel Campbell and Son, 1818

——— New-York: S. Campbell, 1819

Tysk

Der Frau Maria le Prince de Beaumont lehrreiches Magazin für junge Leute, besonders junges Frauenzimmer: zur Fortsetzung des Magazins für Kinder. Leipzig: Weidmann 1760

——— Leipzig: Weidmann, 1761

Nederlandsk

Magazyn der jonge juffrouwen, of Zamenspraaken tusschen eene wyze gouvernante en verscheide van haare leerlingen van het eerste fatsoen, door mejuffrouw Le Prince de Beaumont.; Uit het Fransch vertaalt. In 's Gravenhage,; by Ottho van Thol. 1760

Magazijn voor jonge jufvrouwen of aankomende meisjes mevr. Le Prince de Beaumont; omgewerkt door A.B. van Meerten geb. Schilperoort Breda: Broese en Comp. 1829

Magazijn voor jonge jufvrouwen. Breda: Broese en Comp. 1840

Spansk

Almacen de las Señoritas adolescentes, ó diálogos de una sabia directora con sus nobles discípulas; para servir de continuacion al almacen de los Niños Texto impreso [1787]

———Madrid: Por la viuda de Barco López, año de 1804

M UBO UHS Mag315 P Bc Lep

N *Bibliographie du genre romanesque français 1751–1800* 44

O Robinsonade s. 181–193 i del 2

A11 1766

A Made. [Jeanne Marie] Le Prince Beaumont [1711–1780]

B Magazin | des | adolescentes, | ou | dialogues | entre | Une sage gouvernante, | et | Plusieurs de ses eleves de la première | distinction.

C A La Haye & A Leide MDCCLXVI

D Nouvelle Edition, revue & corrigée

E chez Pierre Gosse, Junior, Elie Luzac

F 12° (7,7 X 12,8) 11 pkt 4 bd i 2. (1 bd s. iii–xxx + 2–196, 3–236) (2 bd s. 3–242, 3–278)

G Robinsonade. Barn

J s. iii–viii dedikasjon “A Milady Sophie Carteret”, s. ix–xxx “Avertissement”

LN Se A10

M UBO UHS, Mag315, P Bc LeP

O Robinsonade bd 2 s. 220–234

A12 1766

- A** [Mad. Jeanne Marie LePrince de Beaumont] [1711–1780]
- A1** [Öfers. från franskan af Bengt Holmén]¹⁸ [1730–1794]
[Daniel Axel Tilas] [1747–?]¹⁹
- B** Köpmannen och hans Barn
Historisk och Moraliskt Tidsfördrif, eller Utvalda Historier Ur De bästa
Auctorer. 1–3.
- C** Stockholm 1766
- E1** Tryckt hos Lorens Ludvig Grefing
- F** 8° (halvark) (10 x 16,5) 10 pkt 3 deler (93 s.) (s. 97–160) (96 s.)
- G** Robinsonade. Barn.
- L** Se A10
- M** KB. 1700–1829 59 Az
- N** *Bibliotheca Danica* bd IV: 1029
Klingberg 138–153, 199
- O** Robinsonade s. 41–56

A13 1767

- B** The | Female American; | or, the | Adventures | of | Unca Eliza
Winkfield, | Compiled by Herself. | In two Volumes
- C** London MDCCLXVII
- E** Printed for Francis Noble, at his Circulating Library, opposite Gray's-
Inn Gate, Holbourn; and John Noble, at his Circulating Library, in St.
Martin's-Court, near Leicester-Square
- F** 12° (9,5 x 15,3) 11 pkt 2 bd (1 bd i–ii + 193 s. 11 kap.) (2 bd 170 s.
12 kap.)
- G** Robinsonade. Voksen.
- J** s. i–ii ”Advertisement” undertegnet ”The Editor”, 9 s. (upag.) annonser,
2 s. (upag.) ”Reputable Circulating Libraries”

¹⁸ Påført eksemplaret i håndskrift.

¹⁹ Fra Regina.

- L** **Senere utgaver**
 ——— [Another edition] Newburyport [Mass.]: Printed For & Sold By Angier March [...] [c. 1790?]
 Gove
- The Female American, or, The extraordinary adventures of Unca Eliza Winkfield. Newburyport [Mass.]: Printed for & sold by Angier March, north-corner of Market-Square, [1800]
- [Another edition] Vergennes, Vt. Published By Jephthah Shedd And Co. Wright & Sibley, printers. 1814
 Gove
- Newburyport, Printed by Angier March, [1814]
- M** BL 12612.cc.4
- N** Gove 356

A14 1780

- A** Madame [Jeanne Marie] le Prince de Beaumont. [1711–1780]
- B** Magazin | for den | tilvoxende Ungdom | forfattet | af | Madame le Prince de Beaumont.²⁰
- C** Kiøbenhavn, 1780
- D** Oversat af det Franske.
- E3** Paa Christ. Gottlob Profts Forlag
- F** 8° (9,8 x 17,3) 10 pkt 4 bd i 2 med forløpende paginering.
 (1. bd 436 s.) (2. bd 483 s.)
- G** Robinsonade. Barn
- J** 4 s. (upag.) ”Tilskrift til mine fornuftige unge Læserinder” undertegnet ”Oversættere Carl Adolph Busch”, 6 s. (upag.) “Til Milady Sophie Carteret.” undertegnet “le Prince de Beaumont”, 23 s. (upag.) ”Forerinding”
- LN** Se A10
- M** UBO UHS Mag315, P Bc Lep
- O** Robinsonaden s. 422–436

²⁰ Den lille robinsonaden har ingen tittel i denne utgaven.

A15 1780

- A** [anon]²¹
- B** Merkwürdige | und | ausserordentliche | Begebenheiten | einer | Kosakischen | Standesperson, | von ihr selbst | zu ihrem und anderer Vergnügen | beschrieben.
- C** Regensburg 1780
- D** Zweyte Auflage.
- E3** verlegts Johann Leopold Montag.
- F** 8° (12,5 x 18,5) 10 pkt 568 s.
- G** Robinsonade. Voksen
- J** 2 s. (upag.) forord undertegnet ”die Verfasserin Jacobine W***”,
2 s. (upag.) ”Vorerinnerung” undertegnet ”die Verfasserin”
- K** 5 illustrasjoner
- L** **Utgitt første gang**
———Regensburg. Johann Leopold Montag. 1766
- M** BL 1164.f.54
- N** Blackwell 22
Gove 355
Ullrich 167
Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums bd 10: 358
- O** Eksemplaret er for en stor del ikke skåret opp.²²

A16 1796

- A** [Charles Dibdin The Elder] [1745–1814]
- B** Hannah Hewit; | Or, | The Female Crusoe. | Being | The History Of A Woman | Of | uncommon, mental, and personal accomplishments; | Who, | After a variety of extraordinary and interesting adven- | tures in almost every station of life, from splendid | prosperity to abject

²¹ Gove (1975: 355) oppgir Christian Gotthold Hauffe (1725–1799) som forfatter. Ullrich (1898: 167) antar at romanen er skrevet av forfatterinnen ”Jacobine W****” som har undertegnet forordet. Blackwell (1985: 22) oppgir ingen forfatter. Mine undersøkelser har ikke gitt noe svar på dette spørsmålet.

²² Ettersom det bibliograferte eksemplaret for en stor del ikke er skåret opp, er denne boken ikke undersøkt like grundig som de andre bøkene i bibliografien.

adversity, | Was Cast Away In | The Grosvenor East-Indiaman: | And became for three years the sole inhabitant of | An Island | In The South Seas . | Supposed to be written by herself.

- C** London [1796]²³
- E** Printed for C. Dibdin, at his music warehouse, no. 411, Strand.
- F** 8° (9,8 x 15,9) 9 pkt. 3 bd (i–xvii + 220 s.) (271 s.) (274 s.)
- G** Robinsonade. Voksen
- J** 1 s. (upag.) “Advertisement”, i–xvii ”To the public”
- M** BL 635.a.16–18.
- N** Blackwell 23
Gove 394

A17 1796

- A** [Louis Godin des Odonais] [1712–1792]
- B** Den franske | Robinsoninde, | eller | Beviis paa Ægtekierlighed | og | hvad et Fruentimmer kan udstaae. | En Nytaarsgave | for det smukke Kiøn.
- C** Kiøbenhavn, 1796
- E1 E3** Trykt paa Boghandler Mallings Forlag, boende I Springgaden No. 34.
- F** 12° (8,5 x 14,5) 9 pkt 32 s.²⁴
- G** Pseudorobinsonade. Voksen²⁵
- J** 2 s. (upag.) reklame for andre utgivelser fra Boghandler Mallings Forlag.
- L** **Første gang utgitt under tittelen**
Lettre de M. D. L. C. à M *** sur le sort des astronomes qui ont eu part aux dernieres mesures de la terre, depuis 1735. Lettre de M. Godin des Odonais, & l'aventure tragique de Madame Godin dans son voyage de la

²³ Dateringen av verket er noe omdiskutert. Jeg følger Gove (1975: 394) som i sin tur følger E. Rimbault Dibdin, forfatterens oldebarn.

²⁴ De siste fire sidene i den løpende teksten mangler sidetall, antakelig fordi den øverste delen av disse sidene er skåret bort.

²⁵ Denne bokens originalutgave er en reiseskildring fra en reise som faktisk har funnet sted. Det er kun i den danske oversettelsen at tittelen inneholder en referanse til Robinson slik at boken kan beskrives som en pseudorobinsonade. Se Gove (1975: 43–45) for en nærmere diskusjon om *Madame Godin* og sjanger.

province de Quito, à Cayenne, par le fleuve des Amazones. A Etouilly, près Ham, en Picardie, 20 oct. 1773

Senere utgaver

Lettre contenant la relation de Madame Godin (par le fleuve des Amazons). La Condamine (C. M. de) Relation abrégée d'un Voyage fait dans l'Interieur de l'Amérique Méridionale, etc. Maestricht: Dufour & Roux, 1778

Relation du naufrage de Madame Godin: sur la Riviere des Amazones. Et se trouve à Paris, rue et Hôtel Serpente A Amsterdam.
M.DCC.LXXXVII

Relation du naufrage de Mme Godin Des Odonais; Lettre de M. Godin Des Odonais à M. de La Condamine. Relation du naufrage d'un vaisseau hollandais / Henry Hamel. Voyages imaginaires, songes, visions et romans cabalistiques; 12. Amsterdam; Paris. [1787]

Naufrages et aventures de Pierre Viaud, d'un vaisseau hollandois, de Madame Godin, et aventures d'un espagnol. Paris: Gay & Gide et Belin, 1793

Oversettelser

Dansk

Den franske Robinsoninde, eller Beviis paa Ægdekierlighed og hvad et Fruentimmer kan udstaae. En Nytaarsgave for det smukke Kiøn. Kiøbenhavn, 1796

Tysk

Traurige Schicksale der Madame Godin des Odonais auf einer Reise von Riobamba unweit Guito in Peru durch das Amazonenland. Sammlung interessanter und durchgängig zweckmässig abgefasster Reisebeschreibungen für die Jugend Joachim Heinrich Campe²⁶. 1788

Die erstaunenswürdigen Schicksale der Madame Godin des Odonais an den Ufern des Amazonen Flusses im Jahr 1769: Nach einem französischen Brief Ihres Mannes M. Godin des Odonais vom 28. Julii 1773 ins Deutsche übersetzt und veröffentlicht zu Berlin im Jahre 1791 mit e. Nachwort hrsg. von Wolfgang Griep

Engelsk

Account of the adventures of Madame Godin des Odonais in passing down the river of the Amazons in the year 1770. Constable's Miscellany. Vol. 11. 1826.

Perils and Captivity; comprising The sufferings of the Picard Family after the Shipwreck of Medusa, in the year 1816. Narrative of the captivity of M. de Brisson, in the year 1785. Voyage of Madame Godin

²⁶ Det er sannsynlig at det er denne koblingen til den tyske robinsonadeforfatteren Campe som gjør at den danske oversettelsen av *Madam Godin*, som antagelig er basert på den tyske utgaven, får robinsonreferanse i tittelen og dermed kan kategoriseres som en pseudorobinsonade.

along the river of the Amazons, in the year 1770. Edingburgh: Printed for Constable & Co and Thomas Hurst and Co. London. 1827

——— Boston: Frederic S. Hill, 1831

- M** UBO UHS, Mag 314, S 4 Rob
- N** Gove 42–43 diskuterer den franske utgaven, men kjenner ikke til den danske utgaven med robinson i tittelen.

A18 1797

- A** by the author of The Adventures of the six princesses of Babylon, Juvenile Magazine, Visit for a week, &c. [Lucy Peacock][1768?–1816]
- B** Ambrose and Eleanor; | or, | the Adventures | of | two Children | Deserted on | an Uninhabited Island.
- C** London, 1797
- D** Translated from the French. With alterations, adapting it to the perusal of youth, for whose Amusement and Instruction it is designed. Second edition
- E4 E1 E2** printed for R. and L Peacock, at the Juvenile Library, no. 259, Oxford Street; and sold by Hookham and Carpenter, Bond Street; and C.Law, Ave Maria Lane
- F** 12° (9,8 x 17,2) 10 pkt 226 s.
- G** Robinsonade. Barn
- J** Imprimatur: Entered at Stationers' Hall. Bakerst i boken 2 s. (upag.) annonser for bøker "Sold at the Juvenile Library", no 259, Oxford Street
- K** 1 ill.
- L** **Første gang utgitt under tittelen**
 —— Ambrose and Eleanor; Or, The Adventures Of Two Children Deserted On An Uninhabited Island. Translated [by Lucy Peacock] From The French. With Alterations adapting it to the Perusal of Youth, for whose Amusement and Instruction it is designed. By The Author Of The Adventures of the Six Princesses of Babylon; Juvenile Magazine; Visit for a Week, &c. London: Printed For R. And L. Peacock [...] and sold by Messrs Hookham and Carpenter [...] 1796
- Gove
- Senere utgaver**
 —— Second Edition. London: Printed For R. And L. Peacock ... and Sold By Hookham And Carpenter [...] And C. Law [...] 1797

———Philadelphia: Printed by William W. Woodward. 1799

——— [Another edition] Baltimore: Printed for Thomas, Andrews and Butler [...] By Warner and Hanna [...] 1799

Gove

——— The Third Edition. London: Printed For J. Johnson And J. Harris [...] R. And L. Peacock [...] C. Law [...] And B. Tabbart [...] 1807

Gove

———[4th ed.] London: Printed for Baldwin, Cradock, and Joy, Paternoster-Row, 1820

———[5th ed.] London: Printed for Baldwin, Cradock, and Joy, 1824

———[6th ed.] Paris, J. H. Truchy, 1839

M BL. Ch.790|185

N Ullrich 201²⁷
Gove 387

O *Ambrose and Eleanor* er en oversettelse og bearbeidelse av *Lolotte et Fanfan* (B4). Bearbeidelsen er så omfattende at romanen må sies å være en selvstendig robinsonade.

A19 1799

B Ambrose | and | Eleanor; | Or the Adventures of | two Children, Deserted on an Uninhabited Island

C Philadelphia 1799

D [Translated from the French]

E1 E2 Printed by William W. Woodward, and sold at his book-store, No.17, Chesnut near Front Street, Franklin's Head

F 12° (9,8 x 16,8) 11 pkt 220 s.

G Robinsonade. Barn

H Trykket sammen med: *Auguste and Madelaine, a real history*. Miss Helen Maria Williams²⁸

²⁷ Ullrich (1898: 201) bibliograferer den 6. utgaven og sier at han ikke kjenner til originalutgaven. Gove (1975: 387) bibliograferer *Ambrose and Eleanor* som en oversettelse av *Lolotte et Fanfan*.

²⁸ *Auguste and Madelaine* er ikke en robinsonade.

- J** Printing done with dispatch. Forord. 6 s. (upag.) "Subscribers' names" hvor omtrent halvparten av navnene er kvinnenavn. 2 s. (upag.) annonse for publikasjoner fra William W. Woodward
- M** BL. 1486.aa.25
- L N** Se A18

A20 1802

- A** Par Mme. de N...auteur d'Edouard et Clémentine, ou les Erreurs de la jeunesse²⁹ [Lory du Narp] [?-1825]
- B** Les deux | insulaires, | ou | Histoire de Mr. de Fayel et de | Mme. de Forlis. | Suivie de Nathalie. | Anecdote récente
- C** Paris 1802
- E1** De L'imprimerie de Cottin
- E2** Renard, Libraire, rue de Caumartin, no 750
- F** 2 bd (1.bd: 12^o³⁰ (halvark) (9 x 16) j-jv + 208 s.) (2.bd: 8° (halvark) (9 x 16) 273 s.)
- G** Robinsonade. Voksen
- J** s. j-jv "Introduction, ou Preface."
- K** 1 illustrasjon i hvert bind
- M** KB. 288 A h 1

A21 1817

- A** J[oseph]Lavallée [1747-1816]
- B** L'orpheline | abandonnée | dans l'isle déserte, | ou | la nature | et les sociétés
- C** Paris 1817

²⁹ Lory de Narp oppgis i *Nouvelle Biographie Générale depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours* (1863 bd 37) som forfatter både av denne robinsonaden og av *Edouard et Clémentine, ou les Erreurs de la jeunesse*.

³⁰ Formatangivelsene er basert på duodesimens og oktavens halvark. Se også Bowers (1994: 194)

- D** Seconde édition.
- E1** Imprimerie de Lebégue, Rue des Rats, no 14, près la place Maubert
- E2** Corbet, Libraire, Quai des Augustins, no 63
- F** 8° (9,7 x 16,8) 11 pkt. 4 bd (1 bd 288 s.) (2 bd 276 s.) (3 bd 299 s.)
(4 bd 350 s.)
- G** Robinsonade. Voksen
- L** **Første gang utgitt**
——— 1816
- M** KB. 47 a – d
- N** *Nouvelle Biographie Générale* 982

A22 1820

- A** Mme [Jeanne Sylvie] Mallès de Beaulieu [1760–1825],
auteur des Contes d'une Mère à sa Fille
- B** Le Robinson | de douze ans. | Histoire intéressante d'une jeune mousse |
français, abandonné dans une île | déserte
- C** Paris 1820
- D** Deuxième Édition revue et corrigé
- E1** Imprimerie de J. -B. Imbert.
- E2** Librairie D'éducation de Pierre Blanchard, Galerie Montesquieu, No
1, au Premier
- F** 12° (10,8 x 17,6) 12 pkt 284 s. 15 kap.
- G** Robinsonade. Barn
- K** 6 graveringer
- L** **Første gang utgitt under tittelen**
Le Robinson de douze ans, histoire intéressante d'un jeune mousse
français abandonné dans une île déserte. P.Blanchard. Paris 1818
- Senere utgaver**³¹
(2e éd.] Paris. P.Blanchard. 1820

³¹ Utgaver og oversettelser frem til 1900. Hentet fra det franske nasjonalbibliotekets bibliotekatalog.

[3e éd.] Paris. P.Blanchard. 1821

[5e éd.] Paris. P.Blanchard. 1824

[6e éd.] Paris. P.Blanchard. 1825

[7e éd.] Paris. P.Blanchard. 1827

[8e éd.] Paris. P.Blanchard. 1828

[9e éd.] Paris. P.Blanchard. 1829

[10e éd.] Paris. P.Blanchard. 1831

——— Bruxelles. 1832

[11e éd.] Paris. P.-C. Lehuby. 1833

[12e éd.] Paris. P.-C. Lehuby. 1834

[13e éd.] Paris. P.-C. Lehuby. 1836

[14e éd.] Paris. P.-C. Lehuby. 1838

[Bibliothèque spéciale de la jeunesse] Paris. 1843

[16e éd.] Paris. P.-C. Lehuby. 1845

[17e éd.] Paris. P.-C. Lehuby. 1846

[18e éd.] Paris. P.-C. Lehuby. 1852

——— Paris. P.-C. Lehuby. 1853

——— Paris. P.-C. Lehuby. 1855

——— Paris. P.-C. Lehuby. 1857

[22e éd.] Paris. P.-C. Lehuby. 1860

——— Paris. E. Ducrocq. 1862

——— Paris. E. Ducrocq. 1865

——— Paris. E. Ducrocq. 1868

——— Paris. E. Ducrocq. 1869

Le Robinson de douze ans, par Mme M. de Beaulieu. Nouvelle édition
[...] Paris. Ducrocq. 1872

——— Paris. Ducrocq. 1873

—— Paris. Ducrocq. 1879

—— Paris 1882. in-8

—— Limoges, E. Ardant. 1891

—— Limoges, Ardant et Cie 1892

—— Limoges, E. Ardant. 1895

Le Robinson de douze ans, par Mme Mallès de Beaulieu, ouvrage revu et annoté avec une préface par Marc Anfossi, [...] Paris: A. Picard et Kaan. 1899

Översättelser

Tysk

Felix, der Robinson von 12 Jahren: Eine merkwürdige und für die Jugend sehr lehrreiche Geschichte eines auf einer unbewohnten Insel verschlagenen jungen Matrosen. Berlin: Verlag von Winckelmann & Söhne in Berlin, ca. 1820

Begebenheiten eines französischen Schiffsjungen auf einer unbewohnten Insel, oder, der zwölfjährige Robinson. Mit 6 illuminierten Kupfern. Zürich, Trachsler o. I. 1820

Ullrich

Begebenheiten eines französischen Schiffsjungen auf einer unbewohnten Insel, oder, der zwölfjährige Robinson: Mit Kupfern. Zürich; Leipzig: Trachsler. 1824

Der zwölfjährige Robinson. Lehreiche und unterhaltende Geschichte eines auf eine unbewohnte Insel verschlagenen französischen Schiffsjungen. Aus dem Französischen der Frau Mallès de Beaulieu. Nach der dreizehnten Pariser Ausgabe. Mit 6 Kupfern. Stuttgart bei Karl Erhard. 1836. 16

Ullrich

Der zwölfjährige Robinson oder merkwürdige Schicksale eines französischen Schiffsjungen auf einer unbewohnten Insel | aus dem Franz. der Frau M. de Beaulieu nach der 7. Aufl. übers. Mit 5 Bildern. Crefeld: Schüller. 1838

Svensk

Den tolfåriga Robinson, eller Historien om en fransk skeppsgosse, som i sex år vistades på en obebodd ö; af fru Mallès de Beaulieu. Öfversättning från femte förbättrade upplagan. Med tvenne gravurer. Stockholm, H.A. Nordström. 1827

—— Öfversatt från femte förbättrade uppl. Med 1 pl. Stockholm 1851. 8

Ullrich

Den lille Felix: en skeppsbruten gosses äfventyr af madame de Beaulieu; med illustrationer af R.A. Stockholm: P. B. Eklund, 1891

Engelsk / Amerikansk

The Young Robinson: an interesting narrative of a French cabin boy who was shipwrecked on an uninhabited island [...] Second edition. H. Holloway: Lambeth, & H. R. Thomas: London, 1825

The modern Crusoe being a narrative of the life and adventures of a French Cabin boy, who was shipwrecked on an uninhabited island. Hartford [Conn.]: Silas Andrus & Son, 1855

———— New York: Kiggins & Kellogg, 1857

Spansk

El Robinson de 12 años. Historia interesante de un grumete frances abandonado en una isla desierta [...] Traducida en Castellano de la octava edicion, etc. Madrid. 1830

Portugisisk

O Robinson de doze annos, historia d'hum joven grumete abandonado n'huma ilha deserta [da Mme Mallès de Beaulieu], traduzida da 13a edição franceza por Jose da Fonseca [...] Paris: impr. de Beulé et Jubin, 1838

———— Paris: Garnier hermanos. 1869

Italiensk

Il Robinson de dodici anni: storia interessante di un mozzo di bastimento naufragato su di un'isola deserta raccontata ai suoi figli dalla Signora M. de Beaulieu. Versione e note di R.R.B. Milano. 1873

———— Milano. 1889

Nederlandsk

Felix, of, De twaalfjarige Robinson. Amsterdam, C. Schaares, 1820

[2 druk] Felix, of, De twaalfjarige Robinson. Amsterdam, C. Schaares, 1823

[3 druk] Felix, of, De twaalfjarige Robinson. Amsterdam, C. Schaares, 182?

———— Amsterdam: Schalekamp en v.d. Grampel. 1829

De twaalfjarige Robinson: aenbelangende geschiedenis van eenen scheepsjongen in een onbewoond eiland verlaten. Doornik. 1848

M

KB. 288 A h 1

N

Ullrich 192
Klingberg 206

A23 1823

- A** L[uisse] Hölder [1790–1851]
- A1** [C.E. Ekmarck]³²
- B** Robinson den Yngres | Återresa med sina Barn till sin Ö | och deras wistande derstädes;³³
- C** Strengnäs 1823
- E1 E3** tryckt hos Carl Eric Ekmarck på eget förlag
- F** 8° (10,3 x 18) 10 pkt 165 s. 10 kap.
- G** Robinsonade. Barn
- K** 2 kobberstikk
- L** **Første gang utgitt under tittelen**
Robinsons des Jüngerens Rückreise nach seinem Eilande in Begleitung seiner Kinder: Ein moralisches und naturhistorisches Lesebuch für die Jugend; Mit 6 illuminirten Kupfern von Luise Hölder. Nürnberg. Bauer u. Raspe. 1821
- Senere utgaver**
[2. Aufl.]Rueckreise Robinsons des Juengern nach seinem Eilande in Begleitung seiner Kinder. Nürnberg. Bauer u. Raspe. 1827
- [3. Aufl.]——— Nürnberg. Bauer u. Raspe. 1836
- Oversettelser**
- Nederlandsk*
Robinson Crusoë ten tweeden male op zijn eiland, zijn uiteinde, en de lotgevallen zijner kinderen aldaar: als natuur- en zedekundig leesboek voor de jeugd beschreven. Amsterdam. 1820
- [2 utg.] —— Amsterdam. 1825
- [3 utg.] —— Amsterdam. Gebroeders Van Arum. [ca 1830]
- Svensk*
Robinson den Yngres Återresa med sina Barn till sin Ö och deras wistande derstädes; Carl Eric Ekmarck. Strengnäs 1823

³² Informasjon om oversetteren hentet fra Klingberg (1964: 205)

³³ I denne utgaven er robinsonaden ikke satt inn i en ramme av dialog, slik Klingberg (1964: 205) hevder at den tyske førsteutgaven fra 1821 er. Heller ikke den tyske andreutgaven fra 1827 er satt inn i en slik ramme.

Robinsons resor och 28:åriga wistande på en obebodd ö, jemte hans återresa til denna ö, i sällskap med sina barn. Marquardska boktryckeriet. 1824

Robinsons resor och tjugoåtta-åriga wistande på en obebodd ö, jemte hans återresa til denna ö, i sällskap med sina barn. E. Normans förlag. Stockholm. Tryckt hos Samuel Rumstedt. 1828³⁴

Robinson den yngres återresa med sina barn till sin ö, och deras wistande derstädes. Af L. Hölder. Andra svenska upplagan, med förändringar och tillägg af C.E. Ekmarck. Med twänne kopparstick. Strängnäs, tryckt hos Carl Erik Ekmarck: 1834, på eget förlag

Robinsons Återresa med sina Barn till sin Ö, och deras wistande derstädes; samt Iocko en märkwärdig Indisk händelse. Strängnäs, tryckt hos Carl Erik Ekmarck 1834

[3 utg.] ———1834

Dansk

Robinson den Yngres Tilbagereise til sin Øe i Selskab med sine Børn: en Læsebog for Ungdommen: oversat med Forkortning efter det Tydske: med 6 illuminerede Kobbere. Kiøbenhavn. 1824

[2 opl.] Robinson den Yngres Tilbagereise til sin Øe i Selskab med sine Børn: en Læsebog for Ungdommen: med 6 Kobbere; oversat med Forkortning efter det Tydske [af Jens Steph. Heger] Kiøbenhavn. 1828

[3 opl] Robinson den Yngres Tilbagereise til sin Øe i Selskab med sine Børn. En Læsebog for Ungdommen. Lovise Hølder; Overs. med Forkortning efter det Tydske [af J. St. Heger] Kiøbenhavn. 1836

[4 opl.] Robinson den Yngres Tilbagereise til sin Øe i Selskab med sine Børn: En Læsebog for Ungdommen: Oversat med Forkortning efter det Tydske Kiøbenhavn. Steen. 1842

M KB. Sv. Saml. Underv. Barnb. 1700–1829

N Klingberg 205f.
Svenskt Boklexikon bd II: 314.
Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums bd 63: 404

O Romanen er en fortsettelse av Campes *Robinson der Jüngere. Ein Lesebuch für Kinder*, 1779–80

³⁴ Denne svenske utgaven, som utkom i 1824 i miniatyropplag, og i 1828 i et noe større opplag, har en forkortet versjon av Defoes *Robinson Crusoe* og en forkortet versjon av Hölders *Robinson den Yngres återresa* med felles tittelside og fortløpende paginering (Klingberg 1964: 206).

A24 1827

- A** Fru Mallès de Beaulieu [?-1825]
- B** Den tolfårige | robinson | eller | historien om en fransk skeppsgosse, | som i sex år vistades på en obebodd ö |
- C** Stockholm 1827
- D** Öfversättning efter femte förbättrade Upplagan
- E1 E3** Direct. H. A. Norström
- F** 8° (10,6 x 17,1) 9 pkt 170 s. 15 kap.
- G** Robinsonade. Barn
- J** Forordet "Författarinnan till sina barn" er undertegnet med initialene DEN. 2 s. annonse for andre utgivelser bakerst i boken. "Nyttig och Nöjsam Läsning för Ungdom. – Säljes uti de flesta Boklådor i Stockholm och Landsorterna." En av titlene i annonsen er: "Le Magazin des Enfants, ou Dialogues d'une sage Gouvernante avec ses Élèves; par Madame le Prince de Baumont. 4 parties. Nouvelle Édition, revue et corrigée."
- K** 2 graveringer
- L N** Se A22
- M** KB. 1700–1829 78 H.

A25 1832

- A** G[ustaf]. H[enrik]. M[ellin] [1803–1876]
- B** Öjungfrun. | Berättelse
- C** Stockholm 1832
- E1 E3** Tryckt hos N.H. Thomson, på eget förlag.
- F** 8° (halvark) (11,5 x 18,5) 11 pkt 172 s. 24 kap.
- G** Robinsonade. Barn
- J** Forord dedisert til Clara B, som tydeligvis er et barn, undertegnet G.H.M Stockholm 2. nov 1832

- L** **Senere utgave**
[Nytt oppl.] Öjungfrun: Robinsonad för unga flickor. Stockholm, Alb. Bonnier, 1877³⁵
- M** KB. 78 H.
- N** *Svenskt Boklexikon. Åren 1830–1865* bd II: 913.

A26 1833

- A** [Julie Delafaye-Bréhier] [1780–1850]
- B** Der | Französische Robinson, | oder | der kleine Schiffbrüchige. | Für die Schwedische Jugend, | zur Übung in der Deutschen Sprache, | herausgegeben
- C** Ystad 1833
- E1** J.O. Österberg
- F** 12° (halvark) (12 x 19) 9 pkt 202 s. 22 kap.
- G** Robinsonade. Barn
- L** **Første gang utgitt under tittelen**
Le Robinson français ou le petit naufragé, par Julie Delafaye-Brehier. Paris, 1826

Senere utgaver

——— Paris, Librairie d'education d'A. Eymery, 1827

[2. éd.] Paris 1836. 2 vols. in-12. Avec 8 gravures

Ullrich

Edition revue par E. Du Chatenet. Limoges, Ardant et Cie. 1892. in-8

Ullrich

Översettelser

Tysk

Der französische Robinson, bearbeitet von Fr. Heldmann. Darmstadt 1827. 2 Theile. 16. Mit illuminirten Kupfern

Ullrich

Der französische Robinson oder der kleine Schiffbrüchige. Aus dem Französischen. Stuttgart, Gotta 1827–1828. 4 Theile. 8

Ullrich

³⁵ Informasjonen er hentet fra LIBRIS bibliotekatalog som opplyser at det ikke finnes eksemplarer på svenske biblioteker.

Der französische Robinson oder der kleine Schiffbrüchige. Für die schwedische Jugend zur Uebung in der deutschen Sprache herausgegeben. Ystadt, Oesterberg 1833. 12

Ullrich

Le Robinson française; ou, Le petit naufragé, suivi de L'étudiant, nouvelle. 2e éd. ornée de huit jolies gravures. Paris: Librairie de Fruger et Brunet, 1836

Nederlandsk

De fransche Robinson; of, De kleine schipbreukeling. Naar het fransch. Rotterdam, Mensing en van Westreenen, 1828

M KB. 37 D

N Ullrich 196

A27 1834

A L[uisse]. Hölder [1790–1851]

B Robinson den Yngres | återresa med sina Barn till sin Ö | och deras wistande derstädes | Af | L. Hölder

C Strengnäs 1834

D Andra Svenska Upplagan, med förändringar och tillägg af C.E. Ekmarck

E1 E3 Tryckt hos Carl Eric Ekmarck 1834. På eget forlag

F 8° (10 x 17,2) 9 pkt 128 s.

G Robinsonade. Barn

H *Iocko; En Indisk Händelse berättad af Pougens.* Ofwersättning af F.M.B. Andra Upplagen

K 2 kobberstikk

L N Se A23

M KB. Sv. Saml. Underv. Barnb. 78 H

A28 1837

- A** [Woillez, Catherine]³⁶ [1781–1859]
- B** Emma | der | weibliche Robinson
- C** Stuttgart 1837
- D** 2. Aufl.
- E1 E3** Imle & Kraufs
- F** 12° (9,7 x 16,5) 10 pkt 244 s. 12 kap.
- G** Robinsonade. Barn
- J** 4 s. (upag.) reklame for andre utgivelser
- K** 4 ill.
- L** **Første gang utgitt under tittelen**
Emma ou le Robinson des demoiselles par Mme Woillez. Paris. 1834
- Senere utgaver**
——— Paris Langlumé et Peltier 1835
——— [2me. éd.] Paris. Langlumé et Peltier 1840
——— Troisième éd. Paris: Langlumé et Peltier, [...], 1842
——— [4me éd.] Paris: J. Langlumé, 1851
——— Nouvelle édition. Paris, Théodore Lefèvre, éditeur successeur de J. Langlumé. Rue de Poitevins, 2. 1862
Ullrich
——— T. Lefèvre, [1877]
——— Paris 1878. in-8
Ullrich
Le robinson des demoiselles. Paris: Lefèvre [1880]
- Översättelser**
Tysk
Emma oder der weibliche Robinson. Aus dem Französischen der Frau Woillez übersetzt von Carl Emil. Ludwigsburg 1835
Ullrich

³⁶ "Woillez, Natalie", som er det forfatterinnen ofte ble kalt i Tyskland, er påført eksemplaret i håndskrift.

Emma, der weibliche Robinson, oder die Macht der Frömmigkeit und einer guten Erziehung. Nach dem Französischen bearbeitet von Charlotte Leidensrost. Weimar. B.F. Voigt. 1836. 12

Emma, der weibliche Robinson. 2. Auflage. Stuttgart. Imle & Krauss 1837

Die Freundinnen, nach dem Franz. von einem katholischen Pfarrer. Aachen: Cremer. 1864

Nederlandsk

Emma of De vrouwelijke Robinson. Eene leerrijke geschiedenis door Mevr Woillez [...] Haarlem, E.F. Bohn [1838]

Italiensk

Il robinson delle fanciulle. Carrara; Milano. 1876

- M** KB 288 A h 1
- N** Blackwell 24
Ullrich 200
Stach 1996: 73–75

A29 1840?

- A** Mme Eugenie Foa (pseud) [Eugénie-Rebecca Rodrigues Foa dame Gradis] [1796–1853?]
- B** Le Robinson du Havre
Les | petits poètes | et littérateurs | contes historiques dédiés a la jeunesse
- C** Paris³⁷
- D** revus et corrigés³⁸
- E** Amédée Bédelet, Libraire-Éditeur
20, Rue des Grands-Augustins
- F** 8° (13 x 20,5) 10 pkt 199 s.
- K** 8 litografier Hadamard del [Auguste]
Imp Lemercier, Paris

³⁷ Boken er publisert uten årstall. Det har vist seg å være vanskelig å finne ut av når den først ble publisert og tilsvarende vanskelig å finne ut av om den lille robinsonaden er publisert andre steder og eventuelt når og hvor.

³⁸ Siden det står at eksemplaret er ”revus et corrigés” er dette antagelig ikke førsteutgaven av boken.

L**Utgaver**

——— [18--?] Paris: A. Bédelet

———[ca 1840] [Deuxieme edition] Paris: A. Bédelet

Contes historiques pour la jeunesse. Tome 1–Tome V. Paris et Leipzig:
Chez Desforges et C. [ca 1843]³⁹

Les petits poètes et littérateurs contes historiques dédiés a la jeunesse
[1858] Paris: Bédelet

———[1871] Paris: Bédelet

[Nouv. éd. rev., corr. et augm] [1890] Paris: Delarue

Oversettelser

Orlandino, The Little Robinson and Other Tales
Edinburgh. William & Robert Chambers. 1847

The Little Robinson and Other tales. Boston: Gould, Kendall and
Lincoln, 1848

The Little Robinson and other tales. W. and R. Chambers. Edinburgh
1848

The Little Robinson and Other tales. London: W. and R. Chambers,
1869

——— W. & R. Chambers: London, Edinburgh 1879

M

Privat eie, Anne Birgitte Rønning

O

Robinsonaden s. 139–183

A30 1843**A**

Amalia Schoppe, geborne Weise [1791–1858]

B

Robinson | in | Australien. | Ein Lehr- und Lesebuch | für gute Kinder

C

Heidelberg 1843

E2 E3

Verlagshandlung von Joseph Engelmann

F

12° (10,3 x 17,5) 10 pkt 244 s. 23 kap.

³⁹Hentet fra bibliotekatalogen Lectura <www.lectura.fr>. Inneholder robinsonaden *Le Robinson du Havre* i bind III s. 217–289. Andre utgivelser jeg har funnet av *Contes historiques pour la jeunesse* er imidlertid delt opp i fire bind og jeg gjenfinner ikke navnet til Bernardine de Saint-Pierre eller *Le Robinson du Havre*.

- G** Robinsonade. Barn
- J** s. III–IV Forord av forfatterinnen. 4 s. (upag.) reklame for Engelmann Unterhaltungs- und Jugendschriften
- K** 4 kobberstikk
- M** KB. 288 A h 1
- N** Ullrich: 206
Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums bd 129: 137

A31 1844

- A** Madame la Comtesse de Germanie
- B** La petite fille | De Robinson
- C** Paris 1844
- E1** Imprimerie Dondey-Dupré. Rue Saint-Louis, 46, au Marais
- E2** Librairie pittoresque de la jeunesse, rue Saine-Anne, 57
- F** 8° (14,4 x 22,3) 11 pkt 143 s. 19 kap.
- G** Robinsonade. Barn
- K** 14 litografier av Pérignon
- L** **Senere utgave**
———[2 utg.] Paris 1848
Ullrich
- Oversettelse**
Robinson's Enkelin nach dem Französischen der Gräfin Germanie von
Thekla von Gumpert Berlin: Duncker, 1844
- M** KB 288 A h 1
- N** Ullrich 206
Blackwell 24

A32 1848

- A1** [Maria Edgeworth] [1768–1849]
- B** The | Little Robinson | and | other tales

C	Edinburgh 1848
E1 E2	W. and R. Chambers
F	8° (9,7 x 14,4) 10 pkt 166 s.
I	Chambers's library for young people
G	Robinsonade. Barn
H	Michael, the miner. Ellen and her bird
J	I innholdsfortegnelsen står det ”The Little Robinson (from the french)” 6 s. (upag.) reklame for andre utgivelser
K	1 graving
LN	Se A29
M	KB. 288 A h 1
O	Robinsonade s. 1–55

A33 1862

A	Madame [Catherine] Woillez [1781–1859]
B	Le Robinson des Demoiselles
C	Paris 1862
D	Nouvelle édition
E	Théodore Lefèvre, Éditeur, 2 rue des Poitevins
F	8° (13 x 21,5) 11 pkt 303 s. 12 kap.
G	Robinsonade. Barn
J	Typografi: A. Moulin
K	8 ill.
M	KB. 137 F a
LN	Se A28

4.3 Bibliografi B

B1 1719

- A** [Evans, Ambrose,]⁴⁰
- B** The | Adventures, | and | surprizing deliverances, | of | James Dubourdieu, | and his | wife: | Who were taken by Pyrates, and carried to the | Uninhabited Part of the Isle of *Paradise*. | Containing | A Description of that Country, its Laws, Religion, | and Customs: Of Their being at last releas'd; and | how they came to *Paris*, where they are still living. | Also, the | Adventures | of | Alexander Vendchurch, | Whose Ships's Crew Rebelled against him, and set him | on Shore on an Island in the *South-Sea*, where he | liv'd five Years, five Months, and seven Days; and | was at last providentially releas'd by a *Jamaica* Ship. Written by Himself.
- C** London 1719⁴¹
- E** Printed by J. Bettenham for A.Bettesworth and T.Warner, in Pater noster Row; C. Rivington, in St. Paul's Church yard; J.Brotherton and W. Meadows, in Cornhill; A.Dodd without Temple Bar, and W. Chetwood in Covent Garden.
- F** 8° (12 x 19) 12 pkt (*James Dubourdieu* 102 s.) (*Alexander Vendchurch* 34 s.)
- G** Robinsonade. Voksen
- J** 2 s. (upag.) usignert forord
- L** **Senere utgaver**
 [Foundations of the novel] The adventures of Rivella / by Mary de La Rivière Manley. The adventures and surprizing deliverances of James Dubourdieu and his wife, and The adventures of Alexander Vendchurch, by Ambrose Evans. With a new introd. for the Garland ed. by Malcolm J. Bosse. New York: Garland Pub., 1972
- [Modern British utopias, 1700–1850 / ed. by Gregory Claeys] The Sophick constitution, or, The evil customs of the world reformed

⁴⁰ Boken er utgitt anonymt men teksten er undertegnet "Ambrose Evans", dvs. fortelleren av rammefortellingen. Den anonyme forfatteren ble identifisert som Ambrose Evans av Lucius L. Hubbard i hans *Notes on the Adventures and surprizing deliverances of James Dubourdieu and his wife: a source of Gulliver's Travels; also the Adventures of Alexander Vendchurch* (1927).

⁴¹ 1719 er den første utgaven jeg har funnet, men det finnes referanser til tittelen *Adventures and Deliverances of Martha Rattenberg and James Dubourdieu* fra 1712 i en auksjonskatalog fra biblioteket etter John Hutton. (*A catalogue of the large and curious English library of Mr. John Hutton, late of St.Paul's Church-Yard, London, Deceased*). Denne var linket til den elektroniske utgaven av det bibliograferte eksemplaret i databasen Eighteenth Century Collection Online (ECCO) på British Library.

The adventures, and surprizing deliverances, of James Dubourdieu, and his wife [...] The adventures of Alexander Vendchurch, and of his ship's crew [...] London: Pickering & Chatto. 1997

M BL C.175.bb.27

N Blaim 17
Gove 226–227
Ullrich 101

O Til tross for tittelen er det Dubourdieus kone Martha Rattenberg som er fortelleren og heltinnen i denne robinsonaden.

Dette verket er det første av de som ikke har fått være med i bibliografien. Det ble undersøkt fordi det er diskutert og bibliografert av både Ullrich, Gove og Blaim, og fordi det til tross tittelen har en kvinne, Martha Rattenberg, som forteller og heltinne. Ved lesing viste det seg imidlertid at denne delen av teksten ikke er en robinsonade.

B2 1750?

B The | True History | Of | Henrietta de Bellgrave, | A Woman born to great calamities, a distressed virgin, unhappy wife and most afflicted Mother, | her intended voyage with her parents to the *East Indies*; her being taken by pirates, her mothers | death on the seas; being shipwreck'd on the coast | of *Bombay*, where her father and all the ships | crew perished, save herself and two sailors, one | of them attempted her ruin, the other striving to | oppose him lost his life; her being rescued by | eight *Indians*, where one of them tho' a pagan, | fired with resentment, plunged his javelin through | the villains heart, and carried her to their masters | house, where she was used with great tenderness | and afterwards married to the *Banyan*, who al- | most adored her, but not being able to bring her | to his way of worship, and one day he caught | her christening her daughter *Zoa*, for which he | never forgave her, her unhappy life till her | daughter was 13 years of age.

C London. [1750?]⁴²

E1 E2 Printed and Sold at Bailey's Printing Office, in Leadenhall Street.

F 8° (halvark) (12 x 18,5) 11 pkt 81 s.

G Voksen

⁴² Tittelsiden er ikke påført årstall. I BLs katalog står det "[1750?]", og tittelen stemmer med den oppgitt hos Gove (308).

L

Første gang utgitt under tittelen

The True History of Henrietta de Bellgrave. A Woman born only for Calamities: A distress'd Virgin, unhappy Wife, and most afflicted Mother. Wrote by herself for the Use of her Daughter [*in The Lady's Drawing Room. Being a Faithfull Picture Of The Great World. In which the various Humours of both Sexes are display'd. Drawn from the Life: And Interspers'd with entertaining and afflecting Novels*]. London: Printed and Sold by M. Cooper [...] and A. Dodd [...] M,DCC,XLIV

Senere utgaver

——— [*In The Lady's Drawing Room*] The Second Edition. Revised and corrected by the author. London: Printed for A. Millar [...] and Sold By M. Cooper [...] MDCCXLVIII

Gove

——— The True History Of Henrietta de Bellgrave, A woman born to great calamities, a distressed virgin, happy wife, and most afflicted mother, her intended voyage with her parents to the East Indies; her being taken by pirates, her mothers death on the seas; being shipwreck'd on the coast of Bombay, where her father and all the ships crew perished, save herself and two sailers, one of them attempted her ruin, the other striving to oppose him lost his life; her being rescued by eight Indians, where one of them tho' a pagan, fired with resentment, plunged his javelin through the villains heart, and carried her to their masters house, where she was used with great tenderness and afterwards married to the Banyan, who almost adored her, but not being able to bring her to his way of worship, and one day caught her christening her daughter Zoa, for which he never forgave her, her unhappy life till her daughter was 13 years of age. [London] Printed and Sold at Bailey's Printing Office [...] [1750?]

Gove

——— [Another edition] London: Printed And Sold By S.Fisher [...] Also Sold By T. Hurst [...] and R. C. Staines, Chelmsford. 1799

Gove

——— [Another edition] London: Printed And Sold By T. Sabine And Son [...] [1800?]

Gove

——— [Another edition] London: Printed And Sold By S. Fisher [...] [1804]

Gove

——— [Another edition] London: Printed And Sold By Dean And Munday [...] [1820?]

Gove

——— [Another edition] New York: Published By W. Borradaile [...] 1823

Gove

——— [Another edition] Derby: Thomas Richardson; Simpkin, Marshall, And Co., London. [1830?]

Gove

M BL 12612.ee.3

N Gove:308

Denne teksten ble undersøkt fordi den står oppført hos Gove (1975: 38), og fordi tittelen vitner om en kvinnelig protagonist. Den er et eksempel på en type tekster det finnes mange av i denne sjangeren, der fangenskapet, og ikke overlevelsen alene på en øde øy, utgjør den største delen av handlingen. Fangenskapet tilsvarer på mange måter øy-motivet i grad av avsondrethet, men denne type romaner faller likevel utenfor definisjonen av robinsonade.

B3 1750

A [Eustache de Tennesse Le Noble] [1643–1711]

A1 [Joh. Nic. Lossius]⁴³

B Den tyrkiske | Robinson | eller | Prinds Eberards | af Westphalen | Eleonores og Zulimas | kjerligheds- og levnets- | Beskrivelse | hvortil er lagt | Mag. Frid. Christ. Eilschovs Kritikk | over denne Roman.

C Kiøbenhavn 1750

D 3. opplag

E2 bekostet av Friderich Christian Pelt, Boghandler paa Børsen, og findes hos hannem til Kiøbs.

F 8° (10,2 x 16,6) 11 pkt 150 s.

G Pseudorobinsonade. Voksen

J Imprimatur J.P Anchersen, D. 4 s. (upag.) ”Fortale” undertegnet Friderich Christian Pelt. 12 s. (upag.) ”Mag. Eilschovs kritikk over denne Roman.”

K 1 kobberstikk

L **Første gang utgitt under tittelen**
Zulima ou l’amour pur. Paris, G. de Luyne, 1694

⁴³ *Bibliotheca Danica* bd IV: 492

Senere utgaver

Zulima seconde nouvelle historique par M. Le Noble. A Toulouse: Chez la veuve de J. J. Boude, 1703

Zulima; ou, L'amour pur. Nouvelle historique. Amsterdam, M.C. Le Cene, 1718

Les Oeuvres de Mr Le Noble. 1: Tome 1 contenant Zulima; Mylord Courtenay; L'Ecole du monde: 1e et 2e entretiens. A Paris: chez Pierre Ribou, 1718

Øversættelser*Engelsk*

Pure Love: a novel, being the history of the Princess Zulima. [...] Translated from the French of Monsieur Le Noble [by M. B.]. London, [1725?]

Pure love: a novel: Being the history of the Princess Zulima, the beautiful daughter of the Sultan of Egypt. [...] Translated from the French of Monsieur Le Noble. London: printed for J. Osborne; J. King; and James Hodges, [1740?]

———London. 1750

Dansk

Dend efter adskillige Ulyksaligheder omsider lyksalige Slave, eller een sandfærdig Historie, om Printz Eberard von Westphalen, og hands Gemahl Eleonora, hvilke efter nogle Aars Tyrckisk Slaverie, ere omsider med dend Tyrckiske Sultans Noradins eeniste Princesse Zulima undvigede af deris Slaverie og igjen lykkelig ankommen til Westphalen. Udi det Fransöske Sprog sammenskreven og oversat af H.N.W Kbh. 1728

Bibliotheca Danica

Den tyrkiske Robinson eller Prinds Eberards af Westphalen Eleonores og Zulimas kierligheds – og levnets- Beskrivelse hvortil er lagt Mag. Frid. Christ. Eilschovs Kritik over denne Roman. Kiøbenhavn 1750

Kierligheds Vælde eller den Vestphalske Printz Eberards og prinsesse Eleonoræ samt den Tyrkiske Princesse Zulimas Hændelser og levnets-Beskrivelser, forfattet som en art af en Tyrkisk Robinson [...] Udsat paa Dansk af L[ars] L[arsen] H[eide]. Kbh. 1764

Bibliotheca Danica

N *Bibliotheca Danica* bd IV: 492.
Nyerup 221–222
Stangerup 136

Denne romanen ble undersøkt på grunn av kombinasjonen av kvinnenavn og robinsonnavnet i tittelen. Etter undersøkelse viste det seg at det er prinsen som er hovedpersonen. Stangerup skriver om denne romanen: ”Efter Defoes Roman og dens Succes i Udlandet, som vi har set blive observeret herhjemme fra, er Navnet ”Robinson” tydelig nok en god Boghandlerreklame ogsaa i Danmark. Vi har ovenfor set, hvorledes Navnet med Urette fæstes paa en Barok-Roman: ”Den Tyrkiske Robinson” (Stangerup 1936: 136). Romanen kan imidlertid klassifiseres som en pseudorobinsonade grunnet henvisningen til Robinson i tittelen, men faller utenfor denne oppgavens definisjon av kvinnelig robinsonade da den verken har kvinnelig forfatter eller protagonist.

B4 1788

- A** M.D**. du M**⁴⁴. [Par F[rancois] G[uillaume] Ducray-Duminil]⁴⁵
[1761–1819]
- B** Lolotte | et | Fanfan, | ou | les aventures | de deux enfans | abandonnés
dans une isle déserte
- C** A Charle’s-town. Et se trouve à Paris 1788
- E2** Chez Maradan, Libraire, rue des Noyers, no 33
- F** 12° (9,8 x 15,5) 11 pkt 4 deler i 2 bd
(1. bd–1. del: v–xij + 202 s. 8 kap.)
(1. bd–2. del: 202 s. 9 kap.)
(2. bd–3. del: 216 s. 9 kap.)
(2. bd–4. del: 213 s. 7 kap.)
- G** Robinsonade. Voksen
- I** Rosersbergs bibliotek
- J** 8 s. (v–xij) usignert forord ”Avant-propos”
- K** 1 illustrasjon i hvert bind

⁴⁴ I forordet til andre del angis navnet M. Ducray-du-Minil, som stemmer med de ovenfornevnte initialer.

⁴⁵ Eksemplaret er påført forfatternavnet ”Par F G Ducray-Duminil” i håndskrift.

L

Senere utgaver og oversettelser

- Seconde Édition, Revue & corrigée avec soin [...] A Charle's-Town, Et se trouve à Paris, Chez Maradan [...] 1788
Gove
- [Another edition] Strasbourg, Treutel, 1788
Gove
- [Another edition] Neuwied, 1789. 2 vols
Gove
- Lalotte und Fanfan, oder die Begebenheiten zweier auf eine wüste Insel ausgesetzten Kinder. In Ordnung gebracht und herausgegeben nach englischen Manuskripten von M. D * * du M * *. Aus dem Französischen überstetzt [by F. Schmit]. Liegnitz und Leipzig, bei David Siegert, 1789 [-90]. 4 vols
Gove
- [Another French edition] Paris, 1792. 4 vols
Gove
- Los Dos Robinsones O Aventuras De Carlos Y Fanny Dos Niños Ingleses, Abandonados En Una Isla De America. Relacion imitada del Inglés, por D. Justo de la Barra. Segunda Edicion. En Madrid: En La Imprenta De La Viuda É Hijo De Marin, 1792 [-97]. 3 vols. [Vol. I, 1797; Vol. II, 1792; Vol. III 1793]
Gove
- [Another French edition] Avignon, J.-A. Joly, 1793. 4 vols. in 2
Gove
- 6. édition. Paris, 1795. 4 vols
Gove
- [Another edition] An III [1795]. 4 vols
Gove
- [Another German edition] Wien und Prag, 1802. 2 vols
Gove
- Neuvième edition. Paris, 1807. 4 vols. in 2
Gove
- Dixième Édition. A Paris, Chez Belin-Le-Prieur [...] 1812. 4 vols. in 1
Gove
- Cuarta Edicion. Barcelona: Imprenta de Sierre Y Marti, Ano 1820. 2 vols
Gove

- 11. edition. Paris, Berlin-Leprieur, 1823. 4 vols
Gove
- [Another Spanish Edition] Paris, imprimerie de J. Smith, 1824.
2 vols
Gove
- [Another French Edition] Paris, Pillet, 1830. 2 vols
Gove
- [Another Spanish Edition] Publicada Por Agustin Masse [...] México. Impreso Por Ignacio Cumplido [...] 1844. 2 vols
Gove
- Nueva Edicion. Barcelona: Imprenta De D. Manuel Sauri [...] 1845. 2 vols. in 1
Gove
- [Another French Edition] 1861. 4 vols
Gove
- [Another edition, in Bibliothèque des villes et des campagnes] Paris Renault Et Cie [...] [1865]. 4 vols. in 2
Gove

M KB. 137 F a

N Ullrich 176
Gove 387

Denne boken ble undersøkt fordi den er en kjent robinsonade, bibliografert av både Gove og Ullrich. Den er skrevet av Francois Guillaume Ducray-Duminil, en mannlig forfatter, men har et jentenavn, Lolotte, først i tittelen. Jeg ønsket å finne ut om Lolotte var hovedprotagonisten, men fant at de to barna er tillagt like mye vekt. Romanen er derfor ikke en kvinnelig robinsonade.

B5 1825

B Vela, | eller | Den osynliga Ledsagerskan. | Dels Familj-händelse, dels Robinsonade. | Öfversättning

C Stockholm 1825

E1 Marquardska Boktryckeriet

F 8°/4° (av halvark)⁴⁶ (10,5 x 18,5) 10 pkt. 147 s.

⁴⁶ Midtveis i boken skifter formatet fra 8° til 4°. I KB's bibliotekatalog står den oppført som (8 o 4)

G Pseudorobinsonade. Voksen

L *Tyske utgaver*

Vela, das Mädchen aus Mexiko, oder der unsichtbare Begleiter: Theils Familiengeschichte, theils Robinsonade. Leipzig: Hinrichs, 1802

———Wien: A. Doll. 1802

M KB. 1700–1829.D 1825 Vela

N Hammarsköld 614

Denne romanen ble undersøkt fordi den har ”Robinsonade” i tittelen og noe jeg antok var et kvinnenavn. Vela spiller imidlertid en mindre rolle. Romanen kan derfor ikke sies å være en kvinnelig robinsonade.

5 Funnene

5.1 Generelle funn

Jeg vil oppsummere ved å peke på noen av funnene jeg mener er interessante, og med noen refleksjoner rundt forholdet mellom bibliografi og fortolkende litteraturvitenskap.

Ett av målene med denne oppgaven har vært å fastslå, eventuelt ved hjelp av lesning, hvorvidt mitt materiale, som inkluderer både tekster funnet i andres robinsonadebibliografier og tekster som er funnet ved hjelp av andre metoder, virkelig *er* kvinnelige robinsonader. Jeg har undersøkt og bibliografert 38 eksemplarer. Av disse er 29 selvstendige verk (markert med et massivt kulepunkt)⁴⁷, mens de resterende ni er oversettelser eller senere utgaver (markert med en ring)

Del A:

- *Count de Vinevil*, 1721
 - *Count de Vinevil*, 1728
- *The Noble Slaves*, 1722
- *Charlotta du Pont*, 1723
- *Jungfer Robinsone*, 1724
- *Salome*, 1751
- *Mariana*, 1752
- *Europäischen Robinsonetta*, 1752
- *Ostfriessländische Robinsonin*, 1755
- *Magasin des adolescentes*, 1760
 - *Magazin des adolescentes*, 1766
 - *Köpmannen och hans Barn*, 1766
 - *[Kjøpmannen og hans barn]*, 1780
- *The Female American*, 1767
- *Kosakischen Standesperson*, 1780
- *Hannah Hewit*, 1796
- *Den franske Robinsoninde*, 1796
- *Ambrose and Eleanor*, 1797
 - *Ambrose and Eleanor*, 1799
- *Les deux insulaires*, 1802
- *L'orpheline abandonnée*, 1817
- *Le Robinson de douze ans*, 1820
 - *Den tolfårige robinson*, 1827
- *Robinson den Yngres Återresa*, 1823
 - *Robinson den Yngres återresa*, 1834
- *Öjungfrun*, 1832
- *Der Französische Robinson*, 1833
- *Emma der weibliche Robinson*, 1837
 - *Le Robinson des Demoiselles*, 1862

⁴⁷ De bibliograferte eksemplarene er ikke alltid i førsteutgave eller i original språkdrakt.

- *Le Robinson du Havre*, 1840
 - *The Little Robinson*, 1848
- *Robinson in Australien*, 1843
- *La petite fille De Robinson*, 1844

Del B:

- *James Dubourdieu*, 1719
- *Henrietta de Bellgrave*, 1750?
- *Den tyrkiske Robinson*, 1750
- *Lolotte et Fanfan*, 1788
- *Vela*, 1825

Fem av disse tekstene har ikke fått plass i bibliografiens del A fordi de ikke kan klassifiseres som *kvinnelige robinsonader*. Av disse fem er det to som ikke kan defineres som *robinsonader*:

- *James Dubourdieu* (1719)
- *Henrietta de Bellgrave* (1750?)

De resterende tre tekstene kan ikke defineres som *kvinnelige robinsonader*, da de verken har kvinnelig forfatter eller kvinnelig protagonist:

- *Den tyrkiske Robinson* (1750)
- *Lolotte et Fanfan* (1788)
- *Vela* (1828)

De resterende 33 eksemplarene, det alt overveiende flertall, er altså *kvinnelige robinsonader* eller *pseudorobinsonader*. Dette gir grunn til å tro at også de fleste av de øvrige titlene i den enumerative bibliografien vil vise seg å være *kvinnelige robinsonader* eller *pseudorobinsonader*, og at sjangeren dermed er betydelig større enn man før har antatt.

Av de 33 eksemplarene i bibliografiens del A er 24 eksemplarer originale verk og ni eksemplarer senere utgaver eller oversettelser. Syv av de 24 originale *kvinnelige robinsonadene* og *pseudorobinsonadene* er ikke tidligere beskrevet i noen *robinsonadebibliografi*. Dette gjelder:

- Madam Leprince de Beaumont, fortellingen fra *Magasin des adolescentes* (1760), her også bibliografert i svensk oversettelse fra 1766, og i dansk oversettelse fra 1780
- Lory du Narp, *Les deux insulaires* (1802)
- Joseph Lavallée, *L'orpheline abandonnée dans l'isle déserte* (1816), her bibliografert i eksemplar fra 1817
- Luise Hölder, *Robinsons des Jüngerer Rückreise nach seinem Eilande* (1821), her bibliografert i to svenske oversettelser: *Robinson den Yngres Åtterresa med sina Barn* i eksemplarer fra 1823 og 1834

- Gustaf Henrik Mellin, *Öjungfrun* (1832)
- Eugenie Foa, *Le Robinson du Havre* [1840?], her også bibliografert i engelsk oversettelse *The Little Robinson and other tales* (1848).
- Louis Godin des Odonais, fortelling om Madam Godin (1773), her bibliografert i en dansk utgave fra 1796. Det spesielle med denne utgaven er at den er en pseudorobinsonade bare i den danske oversettelsen; *Den franske Robinsoninde* som altså er den eneste utgaven og oversettelsen av boken der det er en henvisning til *Robinson Crusoe* på tittelnivå. Dette har den til felles med en annen av romanen jeg har undersøkt, men som ikke har fått plass i bibliografiens del A fordi den ved nærmere undersøkelse ikke er en kvinnelig robinsonade: Eustache de Tennifer Le Nobles roman *Zulima ou l'amour pur* fra 1694 utgitt i København 1750 som *Den tyrkiske Robinson*.

Et annet funn i min bibliografi er at mange av de kvinnelige robinsonadene har stor utbredelse, både hvis man ser på antall opplag i landet der robinsonaden ble utgitt, og på antall oversettelser. Eksempler på dette er:

- Fortellingen fra *Magasin des adolescentes* som i tillegg til de 40 identifiserte franske utgavene kom i flere ulike svenske, danske, italienske, engelsk, tysk, nederlandsk og spanske oversettelser.
- Mme Jeanne Sylvie Mallès de Beaulieu *Le Robinson de douze ans* fra 1818 som i tillegg til de 34 identifiserte franske utgavene kom i flere ulike tyske, engelske, svenske, spanske, italienske og nederlandske oversettelser.

I de tilfellene der tittelen har vært bibliografert tidligere, har jeg gjennomgående funnet (til dels mange) flere utgaver og oversettelser. Dette skyldes trolig min tilgang til teknologi som Internett og digitale metasøkemotorer som verken Ullrich eller Gove, men heller ikke Blackwell, som skrev i 1985, har hatt. Likevel er det mer enn tilgang til bibliografisk data som er av betydning. Arbeid med bibliografi er et møysommelig, tidkrevende arbeid, og til syvende og sist er det mye som avhenger av bibliografens utholdenhet og de valg hun tar i forhold til hvor det skal letes, hvor lenge det skal letes, og med hvilke metoder det skal letes. Dette vil igjen være påvirket av de hypoteser som ligger under og styrer bibliografens arbeid. I dette tilfelle har arbeidshypotesen vært at det finnes flere kvinnelige robinsonader enn vi kjenner til, og at de er utgitt i flere utgaver og oversettelser enn vi hittil har kjent til.

5.2 Kjønn og anonymitet

Jeg har vært spent på om en deskriptiv bibliografi og undersøkelsene en slik bibliografi bygger på, kunne bidra til å kaste lys over forfatterskapets spørsmål i tilknytning til de mange anonyme robinsonadene.

Oppgaven foretar i to tilfelle koblinger mellom tittel og forfatter som jeg ikke har sett noe annet sted tidligere. Det ene eksempelet er den *Den franske Robinsoninde* (1796), som man tidligere bare har kjent som en anonym tekst, men som her er satt inn i en kontekst som en pseudorobinsonade og som en oversettelse av Louis Godin des Odonais fortelling om Madame Godin. Det andre eksempelet er den anonymt utgitte teksten *The Little Robinson and other tales* (1848). Undersøkelser av dette eksemplaret ga noen spor som ble grunnlag for videre undersøkelser. Disse sporene var for det første innholdsfortegnelsen hvor det sto: "The Little Robinson (from the french)", slik at det var grunn til å tro at det var en oversettelse av en fransk tekst. Videre hadde teksten en referanse til forfatteren "Bernardine de St. Pierre" (54), og for det tredje og siste hadde den en referanse til den franske forfatterinnen Eugenie Foa i en annonse for serien "Chambers's library for young people" bakerst i eksemplaret. Søk på ulike kombinasjoner av disse sporene førte til oppdagelsen av den franske originalutgaven av denne robinsonaden: Eugenie Foas *Le Robinson du Havre*.

Jeg har fulgt anonyme og pseudonyme titler bakover i bibliografier for å sjekke hva som står skrevet og vil her forsøke å vise både hvor komplekse denne type undersøkelser er, og hvordan bibliografisk informasjon traderes og blir til "sannheter" med tre eksempler.

Flere av de kvinnelige robinsonadene som er utgitt anonymt, er i ettertid attribuert til forfattere. Blackwell skriver i sin artikkel: "The speculative attributions of some works to famous authors such as Johann Gottfried Schnabel (*Salome*) and Christian Hauffe (*Kosakische Standesperson*, *Pachterstochter*, and *Einsiedlerin*) have no historical or stylistic justification as far as I have been able to establish" (Blackwell 1985: 17).

Eksemplaret av *Salome* fra 1751 som jeg undersøkte på KB er utgitt anonymt, mens "Schnabel, J." er påført eksemplaret i håndskrift. I KBs bibliotek katalog står Schnabel oppgitt som forfatter. Blackwell angir at *Salome* er utgitt anonymt i 1748, mens Ullrich i sin bibliografi skriver: "Für den Verfasser dieses Buches bin ich *geneigt* Joh. Gottfried Schnabel, den Autor der Insel Felsenburg [...] zu halten" (Ullrich 1898: 147, min uthevelse). Ullrich begrunner senere denne "tilbøyeligheten" i innledning til nyutgivelsen av *Insel Felsenburg* i 1902. Han legger vekt på likheter i stil, bruk av det samme bibelske navnet Salome, samt bruk av det samme latinske sitatet "Haud curat Hippoclidis" i begge bøker og konkluderer med at *Insel Felsenburg* og *Salome* er skrevet av samme forfatter (Ullrich 1902: LI). Over hundre år senere går Gerd Schubert fra Schnabel-Selskapet nærmere inn i dette spørsmålet og finner

ytterligere holdepunkter for å knytte *Salome* til Schnabel. På romanens tittelside i utgaven jeg undersøkte står det: "Dieses hat aus sichern Nachrichten curieusen Leseren zum Plaisir ausgefertigt, ein Historiographus". Schubert peker på grunner til at Schnabel skulle bruke dette navnet og viser samtidig til at navnet er brukt på tittelsiden i en annen roman fra samme periode. Navnet "Historiographus" er da skrevet slik: "HistorIoGraphuS". Dette stemmer med initialene til Johann Gottfried Schnabel (J ble oftest skrevet som I) (Schubert 2003: 19–21). Det er med andre ord flere argumenter for å anta at Schnabel skrev *Salome* enn for å avvise det, slik Blackwell gjør.

Det andre eksemplet gjelder *Kosakischen Standesperson*. Gove oppgir i sin bibliografi at boken er forfattet av Christian Gotthold Hauffe (Gove 1975: 355), mens Blackwell, som vi så ovenfor, ikke finner noe stilistisk eller historisk belegg for en slik påstand. Ullrich skriver i sin bibliografi at forordet er undertegnet "Jacobine W****", og at det ikke er angitt noe mer om forfatterinnen, men at han antar at hun er forfatter av ytterligere seks robinsonader i hans bibliografi (Ullrich 1898:167). I *Deutsches Anonymen-Lexikon* (1911 bd IV: 71) står navnet "Hauffe, Chn (sic) Gotthold" oppgitt som forfatter, riktignok med spørsmålsteget etter. Det interessante med dette er at det refereres til Ullrichs bibliografi for dokumentasjon. Da jeg begynte søket etter utgaver av *Kosakischen Standesperson* i bibliotekataloger fant jeg flere steder at Hauffe var oppgitt som forfatter av romanen, uten at det var oppgitt noen referanse for denne attribueringen, men jeg fant også flere kataloger som navnga Hauffe med referanse til enten *Deutsches Anonymen-Lexikon* eller Ullrichs bibliografi. Den som ikke vet at *Deutsches Anonymen-Lexikon* feilsiterer Ullrich, vil måtte oppfatte disse referansene dithen at det er hevet over enhver tvil at Hauffe skrev romanen *Kosakischen Standesperson* og informasjonen om at Ullrich tror det er en kvinne ved navn Jacobine W**** blir borte.

Mitt siste eksempel er den kvinnelige robinsonaden *Mariana*. Både hos Blackwell (22) og Ullrich (153) er robinsonaden oppført som utgitt av en anonym forfatter. BIBSYS anga imidlertid at romanen var skrevet av den tyske forfatteren Christian Felix Weisse (1726–1804). En undersøkelse av eksemplaret viste at boken var utgitt anonymt men at navnet "Chr. Felix Weisse" var påført eksemplaret i håndskrift. Et søk i andre bibliotekataloger avslørte imidlertid at BIBSYS var den eneste katalogen som attribuerte romanen til denne forfatteren, og søk i biografiske opplysninger om Weisse ga ingen holdepunkter. I *Deutsches Anonymen-Lexikon* må man søke på ord i tittel. Under oppslag på "Mariana" finnes en tittel som ligner: "Begebenheiten, Der lebenswürdigen Mariane" (1902 bd 2: 149). I *Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums* får jeg et treff på "Mariane, der lebenswürdigen, Begebenheiten" når jeg bruker Weisse som oppslagsord (bd 155: 176) og følger dette sporet videre til bd 92 (511) der jeg finner "Marianen Begebenheiten", som igjen peker til den

franske forfatteren Pierre Carlet de Chamblain de Marivaux (539), som angir Chr. Felix Weisse som oversetter, fra fransk, av *Der liebenswürdigen Mariane Begebenheiten u. lebensbeschreibung*. Og da tror jeg at jeg har funnet svaret, etter mye detektivarbeid. Min roman *Mariana* må være en oversettelse av Marivauxs kjente roman *La Vie de Marianne*. Jeg låner denne på biblioteket og finner raskt ut at de slett ikke har noe til felles, og det er først da det slår meg at jeg i all denne iveren har glemt at den korrekte måten å finne frem til informasjon om et verk som er utgitt anonymt, er å søke på tittelens første substantiv i nominativ. Da jeg gjør dette finner jeg endelig den riktige *Mariana*, med full tittel, og uten kjent forfatter. Universitetsbiblioteket i Oslo har i mellomtiden gjort sine egne undersøkelser og kommet frem til det samme som meg, at den som skrev Chr. Felix Weisse inn som forfatter i eksemplaret, i kortkatalogen og til slutt i BIBSYS, har gjort den samme feilen jeg gjorde. I dag står den kvinnelige robinsonaden *Mariana* som en anonymt utgitt roman i BIBSYS, og det eneste som vitner om eksemplarets historie som en roman skrevet av en mann, er katalogsignaturen: UHS, Mag314, S 33 Wei.

5.3 Bibliografi og fortolkning

Den engelske bibliografen og Shakespeare-utgiveren Sir Walter Greg er kjent for sin uttalelse om at bibliografens anliggende er "pieces of paper or parchment covered with certain written or printed signs. With these signs he is concerned merely as arbitrary marks; their meaning is no business of his" (her sitert fra McKenzie 1999: 1). Gregs uttalelse er naturligvis fremsatt i forbindelse med analytisk og deskriptiv bibliografi, og vi kan forutsette at han hovedsakelig arbeidet med allerede kanoniserte tekster hvis utgivelseshistorie ofte er godt dokumentert. Denne oppgaven har imidlertid tatt for seg en gruppe tekster som til dels er lite kjent i litteraturhistorien, og hvis utgivelseshistorie det er utforsket. Uttalelsen tjener likevel som en illustrasjon av en utbredt oppfatning, nemlig at bibliografier presenterer ren faktainformasjon, rensert for ideologi og fortolkning, og at bibliografi er å forstå som en nøytral støttedisiplin for litteraturvitenskapen. Mot dette synet på bibliografi argumenterer den newzealandske professoren Donald McKenzie at en slik begrensning av bibliografien til ikke-symbolisk mening er et forsøk på å gi den en form for objektiv eller "vitenskapelig" status, og at dette har hindret bibliografiens utvikling som disiplin. Ved å velge å se bort fra at bibliografien bygger på fortolkning har man usynliggjort bibliografens rolle (McKenzie 1999: 8).

Dersom det endelige målet med bibliografisk arbeid er tekstfortolkning, legges det første hermeneutiske grunnlaget for denne fortolkningen i det tekstutvalget som foretas. Bibliografen spiller her en avgjørende rolle i de valg hun tar, i forhold til faktorer som for

eksempel kjønn, klasse (verk som leses av "eliten" eller også av "folk flest"), originalitet (bare originale verk eller også adaptasjoner og oversettelser), alder (bare voksenbøker eller også barnebøker), enten hun velger å gjøre dette eksplisitt, og tydelig for leseren, og seg selv, eller ikke. I denne oppgaven er dette særlig synlig i de valg som er fortatt med hensyn til hvordan den kvinnelige robinsonaden skal defineres, og dermed hvilke tekster som får plass i bibliografien. Jeg har lett bevisst etter *kvinnelige* robinsonader, tekster *av* eller *om* kvinner. Jeg har inkludert adaptasjoner så vel som "originale" robinsonader, og barnebøker så vel som voksenbøker, og min forutforståelse av det bibliograferte feltet har vært at det finnes flere slike tekster enn vi har visst om, og at de kom ut i flere opplag og oversettelser enn vi hittil har kjent til.

Mellom de to nestorene Greg og McKenzie, som begge har innehatt stillingen *Reader in Bibliography* ved Universitetet i Oxford, antagelig den mest prestisjefylte stilling innenfor den bibliografiske disiplin, ligger det et paradigmeskifte innenfor bokhistorien og hele humaniora, som grovt sett kan sies å korrespondere med et større teoretisk skifte i kritisk teori. Dette er ingen tilfeldighet, hevder Greetham, for tekstkritikken, og han kunne godt også inkludert bibliografien, er del av et ideologisk klima, på samme måte som alle andre intellektuelle aktiviteter – historie, filosofi, vitenskap, litteratur (Greetham 1994: 341). Greetham fortsetter med å peke på noen av utfordringene i det bokhistoriske feltet:

Textual scholars are thus confronting many of the critical issues (e.g., interpretation, meaning, authority, textuality) characteristic of other parts of the discipline. Perhaps the most provocative to date has been the attempt by some feminist scholars to interrogate not only the patriarchal canon of received texts but also the ideologies embedded in editions, for example, the status of text and apparatus as "center" and "margins" respectively [...]. (Greetham 1994: 345)

I tillegg til utfordringen fra feministiske forskere som setter spørsmålsteget ved den patriarkalske litterære kanon, den tradisjonelle litteraturhistorien og den ideologien som ligger nedfelt i utgaver, kan vi kanskje føye til en utfordring knyttet til å se også bibliografien, og bibliotek katalogen, som bygget på fortolkning med innebygde ideologiske føringer.

6 Vedlegg: Enumerativ bibliografi over kvinnelige robinsonader

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
1	1719	The Adventures and surprizing deliverances, of James Dubourdieu, and his wife: who were taken by pyrates, and carried to the uninhabited part of the Isle of Paradise. Containing a description of that country, its laws, religion and customs: of their being at last releas'd; and how they came to Paris, where they are still living. Also, The Adventures of Alexander Vendchurch, whose ship's crew rebelled against him, and set him on shore on an island in the South-Sea, where he liv'd five years, five months, and seven days; and was at last providentially releas'd by a Jamaica ship. Written by himself.	Ambrose Evans.	London	Printed by J. Bettenham, A. Bettesworth, T. Warner, C. Rivington, J. Brotherton, W. Meadows, A. Dodd and W. Chetwood	Blaim Gove Ullrich	1719 British Library
2	1721	The Strange Adventures of the Count de Vinevil and his Family. Being an Account of what happen'd to them whilst they resided at Constantinople. And of Mademoiselle Adelisa, his daughter's being shipwreck'd on the Uninhabited Island Delos, in her Return to France, with Violetta a Venetian Lady, the Captain of the Ship, a Priest, and five Sailors. The Manner of their living there, and strange Deliverance by the Arrival of a Ship commanded by Violetta's father. Adelisa's Entertainment at Venice, and safe Return to France.	Mrs. Aubin	London	E.Bell, J.Darby, A.Bettesworth, F.Fayram, J.Pemberton, J.Hooke, C.Rivington, F.Clay, J.Batley and E.Symon.	Ullrich	1721 British Library 1728 British Library

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
3	1722	The Noble Slaves: Or, The Lives and Adventures of Two Lords and two Ladies, who were shipwreck'd and cast upon a desolate Island near the East-Indies, in the Year 1710. The Manner of their living there: The surprizing Discoveries they made, and strange Deliverance thence. How in their return to Europe they were taken by two Algerine Pirates near the Straits of Gibraltar. Of the Slavery they endured in Barbary; and of their meeting there with several persons of Quality, who were likewise Slaves. Of their escaping thence, and safe Arrival in their respective Countries, Venice, Spain and France, in the year 1718. With many extraordinary Accidents that befel some of them afterwards. Being a History full of most remarkable Events. By Mrs. Aubin.	Penelope Aubin	London	E. Bell, J.Darby, A.Bettesworth, F.Fayram, J.Pemberton, J.Hooke, C.Rivington, F.Clay, J.Batley and E.Symmon. NB: se ulike skrivemåter for navn hos Ullrich og Gove.	Gove	1722 British Library
4	1723	Jungfer Robinsone, Oder Die verschmitzte Junge-Magd, Worrine Deroselben Ankunft, Erziehung, Flucht, Reisen, Lebens-Wandel, Aufstellungen, Fata und endlich erlangte Ehe, erzehlet, dies Völckgens Untugend, lose Händel und schlimme Streiche abgehobelt, und auf die Seite geworffen werden, Historisch doch ziemlich wahrhaftig und andern zur Warnung vorgestellt, von Celiblicibrifacio.	Penelope Aubin	Hall in Schwaben		Blackwell Ullrich	1723 Kungliga Biblioteket 1724 British Library 1724 Staatsbibliothek zu Berlin
5	1723	The Life of Charlotta Du Pont, An English Lady; Taken from her own Memoirs. Giving an Account how she was trepan'd by her Stepmother to Virginia, how the Ship was Taken by some Madagascar Pirates, and retaken by a Spanish Man of War. Of her Marriage in the Spanish West-Indies, and Adventures whilst she resided there, with her return to England And the History of several Gentlemen and Ladys whom she met withal in her Travels; some of whom had been Slaves in Barbary, and others cast on Shore by Shipwreck on the barbarous Coasts up the great River Oroonoko: with their Escape thence, and safe Return to France and Spain. A History that contains the greatest Variety of Events that ever was publish'd.	Penelope Aubin	London	A. Bettesworth	Blackwell Gove	1723 British Library

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
6	1724	Madame Robunse mit ihrer Tochter, Jungfer Robinsgen, oder Die Politische Standes-Jungfer, Das ist: Allerhand neue seltsame und wunderliche Greiffgen, so von einigen Frauenzimmer, welche sich über ihren Stand in die Höhe zu bringen dencken, Ersonnen und practiciert werden, Denen Alten zur Freude, denen Jungen zur Warnung entdeckt von Bariteriposunds Pfeiffenthal, Zu finden bei Adrienopel.	Bariteriposunds Pfeiffenthal (pseud.)	Blackwell: Leipzig? Ullrich: "Das Buch erschien Leipzig 1724".		Blackwell Ullrich	1724 Technische Universität Berlin
7	1729	Almazonte eller den forstandige Kone, oversat af den saakaldte persiske Robinson.				Stangerup s 137. Nyerup s 225.	
8	1731	Het Leven van Diana Therezia de la Fusiliere, Van hare Geboorte af tot hare Dood toe. Uit het Fransch vertaalt. Te Leiden, By Abraham Ambrullaart.		Leiden	Abraham Ambrullaart	Gove	1731 Nationale bibliotheek van Nederland
9	1744	Merckwürdiges Leben einer sehr schönen und weit und breit gereisten Tyrolerin : nebst vielen anderen anmuthigen Lebens- und Liebes-Geschichten / vormals von ihr selber in franz. Sprache beschrieben, jetzo aber ... in das Teutsche übersetzt ... von Jaqves le Pensif [i.e. Verf.: M. Deer].	M. Deer	Frankfurt, Leipzig		Fohrmann	1744 Universitätsbibliothek Heidelberg
10	1744	The True History of Henrietta de Bellgrave. A Woman born only for Calamaties: A distresse'd Virgin, unhappy Wife and most afflicted Mother. Wrote by herself for the Use of her Daughter.	Henrietta de Bellgrave (pseud.)	London	M. Cooper, A. Dodd	Gove	1750 British Library, også flere andre utgaver

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
11	1748	Die ungemein schöne und gelehrte Finnländerin Salome welche zwar von teutschen Eltern gebohren, jedoch in der zärtesten Jugend von ihnen mit nach Finnland genommen also daselbst naturalisirt worden. Es finden sich in dieser ihrer Lebens-Geschichts-Beschreibung verschiedene nigromantische, magische, auch curieuse Liebes-Begebenheiten anbey deren Entführung, Schiffbruch, in welcher ihr Entführer hat crepieren müssen, sie aber glücklich erstlich in Holland, ferner in Sachsen bey ihre Gross-Eltern, endlich in Finnland bey den leibl. Eltern wieder eingetroffen, nachhero den Grafen von H.* zum Ehe-Gemahl bekommen. Dieses hat aus sichern Nachrichten curieusen Lesern zum Plaisir ausgefertigt, ein Historiographus.	Blackwell: anonym. Ullrich: antar Johann Gottfried Schnabel.	Frankfurt, Leipzig		Blackwell Ullrich	1748 Göttingen, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek 1751 Staatsbibliothek zu Berlin 1751 KB, Stockholm
12	1752	Lebensbeschreibung der Europäischen (Robinsonin) Robinsonetta in einem moralischen Roman zum Nutzen und vergönneten Zeitvertreib nach allen ihren wahrhaftten Umständen entworfen von V***.		Frankfurt, Leipzig		Blackwell Ullrich	1752 British Library
13	1752	Der wegen besonderer Schönheit und seltener Tugend liebenswürdigen Mariana merkwürdige Begebenheiten und Reisebeschreibungen.		Frankfurt, Leipzig		Blackwell Ullrich	1752 UBO
14	1752	Leben und merckwürdige begebenheiten des Selinthes.		Bremen		Ullrich	1752 Staatsbibliothek zu Berlin
15	1753	Die Böhmsche Robinsonin, oder curieuse und merkwürdige Geschichte eines Frauenzimmer, Namens Aemilia , welche geraume Zeit auf einer unbewohnten Insul gelebet, von ihr selbst aufgesetzt und ans Licht gegeben von Christiano Ernesto Fidelino.	[Christian Ernst Fidelinus?] Blackwell: anonym. Ullrich: forord undertegnet av Fidelinus.	Frankfurt, Leipzig		Blackwell Ullrich	1753 Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz
16	1753	Die allerneueste Sächsische Herculesca, deren Lebens-Begebenheiten dem galanten Frauenzimmer nach ihrer wahren und unverfälschten Beschaffenheiten vorgestellt werden von ihr selbst.		Frankfurt, Leipzig		Blackwell	1753 Halle, Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen. Merk noe annen tittel. Blackwell kan ikke lokalisere eksisterende kopi.

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
17	1753	Die Insul Charlotten-Burg, und der darauf befindliche Herculsberg oder Liebesgeschichte Der geliebten Charlotte, verlobte der Hercules. Ullrich og Gove: Die Insul Charlotten-Burg Und der darauf befindliche Herculesberg, oder Liebes-Geschichte der geliebten Charlotte verlobte Hercules.		Frankfurt, Leipzig		Blackwell Gove Ullrich	1753 San Diego State University Library. Blackwell kan ikke lokalisere eksisterende kopi.
18	1754	Der mit seiner Donna Charmante herumirrende Ritter Don Felix.		Frankfurt, Leipzig		Ullrich	1754 Rostock, Universitätsbibliothek 1754 Stuttgart, Württembergische Landesbibliothek
19	1755	Die unglückliche-glückliche Ostfriesländische Robinsonin, Oder merkwürdige Reisen eines adelichen Frauenzimmer von F**** genannt.	Forord undertegnet med O.E v. A	Frankfurt, Leipzig		Blackwell Ullrich Wehner	1755 KB, Stockholm 1755 Staatsbibliothek zu Berlin
20	1755	Die finnländische Robinsonin.		Frankfurt, Leipzig		Stach Ullrich	Ikke funnet
21	1755	De Fransche Robine, of verbazend Levenstafreel van Agnes, Marquisinne de P....., bevattende hare wonderbare Minnaryen, rampzalige Gevangenis door Struikrovers en Vlucht, Gevangenis in de Inquisitie, en verbazende Ontdekking der Kunstgreepen dier Regtbank, Schipbreuk aan eene onbewoonde Kust, en wetenswaardige Zaaken daar ontdekt..Uit haar eigen fransch Handschrift vertaald.		Dordrecht	J. van Hoogstraten	Ullrich	Ikke funnet
22	1755	Der bey Gefangenschaft seiner entführten Mutter in Irrland gebohrne Piccartus Nachmahlinger entdeckter Mylord von England nebst dessen seltsamen und gefährlichem Lebenswandel.		Dresden	Johann Nicolaus Gerlach	Gove Ullrich	1755 Staatsbibliothek zu Berlin
23	1756	Die vortreffliche Corsicanerin Godina. Aus dem Französischen ins Teutsche übersetzt.		Frankfurt, Leipzig		Ullrich	1755 Weimar, Herzogin Anna Amalia Bibliothek
24	1756	Der Curländische Robinson und die Venetianische Robinsonin.		Frankfurt, Leipzig		Stach Ullrich Wehner	1756 Staatsbibliothek zu Berlin 1756 Universitätsbibliothek Regensburg
25	1756	Der ausländische Robinson und die venetianische Robinsonin: eine moralische Roman.		Frankfurt, Leipzig			

Nr	Ar	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
26	1756	De Vrouwelyke Cartouche of de doorsleepene Land en Zeeroofster, Behelzende Haare roekelooze en ongebondene Leevensloop. Haar ongehoorde Fielteryen en Feitelykheeden: Gaauwhandige en dappere Uitvoeringen; Geestige en looze Vonden; Snaakelyke Deugnieteryen, Gevangenschappen en listige Loosbraken. Mitsgaders Haare klugtige Ontmoetingen in haar Leeven. Desselfs zesjaarige Huishouding op een onbewoond Eyland. Haare Ontdekkingen aldaar; Verlossinge van't zelve, en daarop gevolgde Bekeering en Overgang in 't Cloosterleeven.	Petrus Lievens Kersteman	Hertogenbosch	Jacobus Palier	Blackwell Gove	1756 Bibliotheek Van de Univ Van Amsterdam
27	1756	De Berugte Land- en Zee-Heldin, Of De Wonderbare Levensgevallen Van Anna Blound, Anders Robert Stafford; Behelzende Haar geboorte, opvoedingen, eerste min-avontuur, en duël met haar minnaar, dienstneming onder de Fransche Flybuiters na America, haar eerste zeetogt, landingen, zeegevegt, zee-listen, verhoging, plondering van verscheide Spaansche plaatzen, zegen, rampspoeden, schipbreuk, wonderbaare en manmoedige redding, komt met luister weder te voorschyn; zeeslagen, betoonde edelmoedigheid, werd door de Spanjaarden gevangen, listige ontvlugting van daar, by gelegenheid van de lifde van zekere Spaansche Dame voor haar; gaat in dienst van Engeland over, verovering van Jamaica, nieuwe zeegevegten, ysselyke aardbeving, wonderlyk voorval, werd door de Franschen gevangen, haar uitwisseling, helpt St. Domingo veroveren, zeeslag, ongelooflyke stoutmoedigheid, en andere merkwaardige geschiednissen, werd gekwetst, haar kunne ontdekt, en eindelyk haar huwelyk, en verheffing tot een grote staat.		Amsterdam	Steven Van Esveldt	Blackwell Gove	1756 Nationale bibliotheek van Nederland

Nr	Ar	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
28	1759	De wonderlyke Reisgevallen van Maria Kinkons. Behelzende in zig Haare Geborte. De geheime Vlucht van haar Ouders. Haar Ontmoetingen onder een Mannelyk Gewaad zo te Land als ter Zee; inzonderheid haar Schipbreuk, Stranding en Woonplats op een onbewoond Eiland; zonderlinge Ontmoeting aldaar met een Baviaan; Ontdekkingen van nog andere onbekende Eilanden met derzelver byzonderheden; en eindelyk de te rug komst in haar Geboortestad Hailbron. Doormengd met een meenigte nooit gehoorde en leesenswaardige Gebeurtenissen. Alles naaukeurig bschreeven door A.G. l.m.		Harlingen	Bouwe Schiere	Blackwell Gove	1759 British Library har faksimile
29	176?	De Engelsche vrouwelyke Robinson, of de zeldzame gevallen van Charlotte; Bevattende de verdorve opvoeding eener Engelsche Juffrouw; Minnary met den Zoon van een Lord, den Minnaar harer Moeder; haar Gevingenis; vlugt met Milords Knecht, aan wien zy zig overgeeft; ontmoeting van haar Minnaar, met wien zy hymelyk tronwt, en vervolgens naar Holland wykt; Minnary met een duitsche Graaf; Dood van haren Man: wederkering naar Engeland: valt in de handen der Engelsche Struikrovers, die haar vervoeren; belachelyke Rol, die zy onder hen speelt; Huwelyk met den Capitein der Rovers, die van zyn Volk vermoord wordt, en zy gevangen; Haar zeldzame verlossing door haren Broeder, en vertrek naar Vrankryk; bekomin van een groten Rykdom; Minnary met Karel; desselfs verlies, herkeering naar Engeland; word op de reize van haar Volk berooft; valt in die handen van een Edelman, die haar zoekt te ontoreen; Haar mannelyke tegenweer; verdooling in een bosch; val in een Wolfskuil met gevaar van haar leven; verlossing; komst in Engeland; ontmoeting van Karel en gelukkig Huwelyk. Doormengt met ongehoorde gevallen, Minnaryen a la Mode en veele wetenswaardige zaken.		Amsterdam	S. J. Baalde, Boekverkoper	Ullrich	1760 Nationale bibliotheek van Nederland
30	1760	Magasin des adolescentes (se bibl.).	Madame Jeanne Marie Leprince de Beaumont			Klingberg (1964)	1760 UBO

Nr	Ar	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
31	1766	Merkwürdige und auszerordentliche Begebenheiten einer Kosakischen Standespersion, von ihr selbst zu ihrem und anderer Vergnügen beschreiben.	Blackwell: anonym, men intro signert Jacobine W. Gove: Christian Gotthold Hauffe. Ullrich: antar Jacobine W.	Regensburg	Johann Leopold Montag	Blackwell Gove Ullrich	1766 Staatsbibliothek zu Berlin 1780 British Library
32	1767	The Female American; Or, The Adventures Of Unca Eliza Winkfield. Compiled by herself.	Unca Eliza Winkfield (pseud.)	London	Francis Noble, John Noble	Blackwell Gove	1767 British Library
33	1767	Die glückliche Verwandlung oder Begebenheit der aus einem alten und abgelebten Einsiedler natürlich verwandelten jungen Einsiedlerin, nebst der Geschichte ihrer Freundin.	Christian Gotthold Hauffe	Regensburg	Johann Leopold Montag		1767 Göttingen, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek
34	1768	Der moralische Bärführer. Oder merkwürdiges Leben und Reisen Peter Langfurths nebst Begebenheiten andere Reisenden, so mit ihm auf einer unbewohnten Insul lange Zeit zugebracht haben.	Ullrich: antar Jacobine W.	Blankenburg	Christoph August Reussner	Ullrich	1768 Staatsbibliothek zu Berlin
35	1769	Die wunderbaren Begebenheiten eines Britten, oder der betrügliche Schein vieler Weltbürgerinnen und süsster Herren, moralisch und historisch abgescbildert.	[Hauffe?] Ullrich: antar Jacobine W.	Regensburg	Johann Leopold Montag	Ullrich	1769 Staatsbibliothek zu Berlin
36	1769	Die Pariser Robinsonin, oder Geschichte und Begebenheiten der galanten Pariser Kaufmannstochter, die in den Fürstenstand erhoben wurde.		Bresslau	Johann Leopold Montag		1769 Eutin, Eutiner Landesbibliothek
37	1769	Die verkehrte Welt welche anders spricht wie sie denkt und anders denkt wie sie spricht, in dem Leben eines Jünglings, aus eigener Erfahrung herausgegeben.	Gove: Hauffe. Ullrich: antar Jacobine W.	Frankfurt, Leipzig		Ullrich Gove	1769 Staatsbibliothek zu Berlin
38	1770	Bewundernswürdige Begebenheiten eines Uhrmachers, wie auch Dessen Reisen, Glück und Unglücksfälle auf dem Meere und unbewohnten Insuln, ingleichen Seine glückliche Zurückkunft in Deutschland.	[Hauffe?] Ullrich: antar Jacobine W.	Regensburg	Johann Leopold Montag	Ullrich	1770 Staatsbibliothek zu Berlin
39	1771	Der Liebesteufel, oder Lottchen, das gereiste Fraunzimmer, in Briefen, von ihr selbst entworfen.		Frankfurt		Blackwell	1771 Göttingen, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
40	1776	Leben und merkwürdige Begebenheiten einer adelichen Pachterstochter, welche nach verschiedenen überstandenen Glücks- und Unglücksfällen zu Wasser und zu Lande, mit vielen Schätzen bereichert, wiederum in London angelanget. Von Ihr selbst beschrieben.	Blackwell: anonym. Gove: Hauffe. Ullrich: antar Jacobine W.	Regensburg	Johann Leopold Montag	Blackwell Gove Ullrich	1776 Staatsbibliothek zu Berlin
41	1777	Die beglückten Inseln, oder die Geschichte der (sic) Fräulein von Jalling, von ihr selbst aufgezeichnet. Aus dem Italienischen.		Augsburg	Eberhardt Kletts Wittwe und Frank	Blackwell	Ikke funnet
42	1780 ⁴⁸	Merkwürdige Begebenheiten einiger deutschen Frauzimmer, welche auf Reisen, sowohl zu Lande als zu Wasser durch Verheyratungen sehr reich und glücklich worden, und durch Ankauf ansehnlicher Güter sich in Niedersachsen niedergelassen: aus eigener Erfahrung niedergeschrieben / von Holston und Augusta.	Augusta Holston	Frankfurt, Leipzig			1780 Staatsbibliothek zu Berlin 1780 Göttingen, Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek
43	1786	Zélie dans le Désert, par Madame D.	Marguerite Daubenton	London, Paris	Berlin	Gove	1786 Bibliothèque nationale de France
44	1788	Lolotte et Fanfan ou les Aventures de deux Enfants abandonnés dans une Isle déserte.	Francois Guillaume Ducray- Duminil	Charlstown, Paris		Gove Ullrich	1788 KB, Stockholm
45	1796 ⁴⁹	Ambrose and Eleanor: or, The adventures of two children deserted on an uninhabited island. Translated from the French. With Alterations by the author Lucy Peacock.	Oversettelse og endringer: Lucy Peacock	London	R. and L. Peacock. Sold by Messrs. Hookham and Carpenter		1796 British Library
46	1790 ⁵⁰	Heinrich und Henriette oder Die traurigen Folgen eines zu raschen Entschlusses. Eine Robinsonade.		Gera	Heinrich Gottlieb Rothe	Ullrich	1790 British Library
47	1793	Die Abenteurererinnen im Lande der Esquimaux oder die Geständnisse einer Erbin. Aus dem Englischen.		Leipzig	Johann Ambrosius Barth	Blackwell	1793 Weimar, Herzogin Anna Amalia Bibliothek

⁴⁸ Blackwell har eksemplar fra 1789 i sin bibliografi.

⁴⁹ Ullrich har eksemplar fra 1839 i sin bibliografi. Denne robinsonaden er en oversettelse og bearbeidelse av *Lolotte et Fanfan*.

⁵⁰ Ullrich har eksemplar fra 1800 i sin bibliografi.

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
48	1796	Hannah Hewit, Or The Female Crusoe. Being The History Of A Woman Of uncommon, mental, and personal accomplishments; Who, After a variety of extraordinary and interesting adventures in almost every station of life, from splendid prosperity to abject adversity, Was Cast Away In The Grosvenor East-Indiaman: And became for three years the sole inhabitant of An Island In The South Seas. Supposed to be written by herself.	Charles Dibdin the Elder	London	C. Dibdin	Blackwell Gove	1796 British Library
49	1796	Den franske Robinsoninde, eller Beviis paa Egtekerlighed og hvad et Fruentimmer kan udstaae. En Nytaarsgave for det smukke Kiøn.	Louis Godin des Odonais	København	Boghandler Mallings Forlag	A. B. Rønning	1796 UBO
50	1798	Edwin und Blanka, oder Abentheuer eines Schottländers in zweyerley Welttheilen; eine Robinsonade aus der 1. Hälfte dieses Jahrhunderts. Vom Verfasser des schwarzen Ritters.	Joseph Alois Gleich	Leipzig		Ullrich Gove	1798 Österreichische Nationalbibliothek
51	1799	Die wilde Europäerin, oder Geschichte der Frau von Walville. Von A. C.***, einem alten Seeoffizier aus dem Französischen.		Meissen	Karl Fr. Wilh. Erbstein	Blackwell	1799 Bibliothek der Ludwig-Maximilians-Universität München
52	1799-1800	Heroine, oder das Weib in männlichen Verhältnissen. Eine wahre Geschichte aus den jetzigen Zeitaläufen.		Leipzig		Blackwell	1799-1800 Halle. Blackwell kan ikke finne eksisterende kopi.
53	1800	Das Schiffbruch, oder Eleonore im Lande des Friedens. Eine Robinsonade.		Wien og Praha	Franz Haas	Blackwell Ullrich	1800 Universitätsbibliothek Heidelberg
54	1802	Karl und Wilhelmine oder die Bewohner des Landes der Geheimnisse. Eine Robinsonade.		Leipzig	Joachimschen Literarischen Magazin	Ullrich	1802 Staatsbibliothek zu Berlin
55	1801	Saint-Clair und Stephanie oder das unbewohnte Eiland aus dem Englischen des Parlements-Redner Sheridan.		Erfurt	Beyer und Maring	Ullrich	1801 Universitätsbibliothek Heidelberg
56	1802	Les deux insulaires, ou Histoire de Mr de Fayel et de Mme de Forlis: Suivie de Nathalie, anecdote recente. Par Mme de N...auteur d'Edourad et Clémentine, ou les Erreurs de la jeunesse.	Lory de Narp (pseud.)	Paris	Renard	Ahlstrand	1802 Bibliothèque nationale de France 1802 KB, Stockholm
57	1814	Le Robinson Suisse, ou Journal d'un père de famille naufragé avec ses enfants, par Mme Montolieu.	Mme Isabelle Montolieu	Paris	Arthus Bertrand	Ullrich	1814 Bodleian Library, Oxford 1824 Bibliothèque nationale de France 1826 KB, Stockholm

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
58	1817	L'orpheline abandonnée dans l'isle déserte, ou la nature et les sociétés, par J. Lavallée.	J. Lavallée	Paris	Corbet	Ahlstrand	1817 KB, Stockholm
59	1818	Le Robinson des douze ans, histoire intéressante d'un jeune mousse français abandonné dans une ile déserte.	Madame Mallès de Beaulieu	Paris	Lehuby	Ullrich	1818 Bibliothèque nationale de France 1820 KB, Stockholm
60	1820	The Shipwreck.	Mrs. S. H. Burney	London		Ullrich	1820 British Library
61	1821	Robinson des Jüngerer Rückreise nach seinem Eilande in Begleitung seiner Kinder: Ein moralisches und naturhistorisches Lesebuch für die Jugend.	Luise Hölder	Nürnberg	Bauer u. Raspe		
62	1825	Vela, eller den osynliga Ledsagerskan. Dels Familj-händelse, dels Robinsonad. Översättning.		Stockholm	Tryckt i Marquardska Boktryckeriet	Libris	1825 KB, Stockholm
63	1826	The rival Crusoes, or the shipwreck. Also a Voyage to Norway and: The fisherman's cottage.	Agnes Strickland	London	J.Harris St. Paul's Church Yard	Copac Ullrich	1826 British Library
64	1826	Le Robinson français ou le petit naufragé, par Julie Delafaye-Brehier.	Julie Nicolas Delafaye-Brehier	Paris		Ullrich Wehner	1827 Bibliothèque nationale de France
65	1828	Die Auswanderer nach Brasilien oder die Hütte am Gigitonhonha. Nebst noch andern moralischen und unterhaltenden Erzählungen für die Jugend von 10-14 Jahren, von Amalie Schoppe, geb. Weise.	Amalie (Amalia) Emma Sophie Katharina Schoppe, geb. Weise.	Berlin	Friedrich Amelang	Ullrich	1828 Staatsbibliothek zu Berlin
66	1829	The young Crusoe, or, The shipwrecked boy.	Mrs. Hofland	London	A. K. Newman and Co.	Copac	1829 Cambridge University Library
67	1831	Sir Edward Seaward's Narrative.	Ullrich: Edited by Jane Porter	London		Reckwitz Ullrich	1831 British Library
68	1832	Öjungfrun.	G.H.M (Gustaf Henrik Mellin)	Stockholm	Tryckt hos N.H Thomson, på eget förlag		1832 KB, Stockholm 1832 UBO
69	1832	Robinson du jeune age, ou Aventures les plus curieuses de Robinson Crusoe.	Mme de Nouvray	Paris	J. Langlumé et Peltier	A. B. Rønning	1832 Bibliothèque nationale de France 186-? Bodleian Library, Oxford
70	1834	Emma, ou le petit Robinson des demoiselles. Ullrich: Emma ou le Robinson des demoiselles par Mme Woillez.	Catherine Woillez	Paris	T. Lefevre	Blackwell Ullrich	1835 Bibliothèque nationale de France
71	1837	Female Robinson Crusoe, a Tale of the American Wilderness.	A. B. Rønning: Lucy Ford?	New York	J. W. Bell	Blackwell	1837 Mikrofilm på British Library

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
72	1839	Leila, or The Island.	Ann Fraser Tytler	London	J. Hatchard and Son	Blackwell	1839 British Library
73	1840?	The young Crusoe, A Tale.	Barbara Hofland. Ullrich: Barbara Wreaks i parantes bak navnet.	London	A. K. Newman and Co.	Ullrich	1840? British Library
74	1840?	Le Robinson du Havre	Eugénie-Rébecca Rodriguès Foa. Pseudonym: Mme Eugénie Foa.	Paris	Amédée Bédélet, Libraire-Éditeur	A. B. Rønning	Bibliothèque nationale de France
75	1840	Le petit Robinson de Paris, ou le triomphe de l'industrie.	Eugénie-Rébecca Rodriguès Foa. Pseudonym: Mme Eugénie Foa.	Paris		Ullrich	1840 Bibliothèque nationale de France 1855 Cambridge University Library
76	1841	Bleibe im Lande und nähre dich redlich!	Johanna Neumann, geb. Hiepe. Pseudonymer: J. Satori-Neumann, J. Satori.	Leipzig	Verlag von Christian Conrad Krappe	Wehner	[1841] Universitätsbibliothek Leipzig 1875 Svenska Barnboksinstitutet (svensk oversettelse)
77	1843	Robinson in Australien: ein Lehr- und Lesebuch für gute Kinder.	Amalie Schoppe (1791-1858)	Heidelberg	Verlagshandlung von Joseph Engelmann	Ullrich	1843 KB, Stockholm
78	1844	La petite fille de Robinson.	Madame la Comtesse de Germanie	Paris		Blackwell Ullrich	1844 Bibliothèque nationale de France 1844 KB, Stockholm
79	1844/ 1926 ⁵¹	Das Leben der Hochgräfin Gritta von Rattenzuhausbeius.	Bettina (og Gisela?) von Arnim			Blackwell	1926 British Library
80	1845	L'île de Robinson Crusoe.	(Mme) Wetzell	Paris	Langlumé et Peltier		1845 Biblioteca Palatina, Parma
81	1845	Le Nouveau Robinson, par l'auteur des 'Trois Pauline' (Mme Olivier).	Madame d'Olivier	Paris		Ullrich	1845 Bibliothèque nationale de France

⁵¹ Robinsonaden ble skrevet i 1844, men ikke utgitt før i 1926.

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
82	1848 ⁵²	Les Nouveaux Robinsons. Aventures extraordinaires de deux enfants qui cherchent leur mère, par Eugénie Foa.	Eugénie-Rébecca Rodriguès Foa. Pseudonym: Eugénie Foa.	Paris	Bédelet	Wehner	1848 Staatsbibliothek zu Berlin 1865 Bibliothèque nationale de France
83	1852	Canadian Crusoes, A Tale of the Rice Lake Plains.	Catharine Parr Strickland, afterwards Traill. Ullrich: Catherine Parr Traill.	London	Ullrich: Agnes Strickland (Traills søster)	Ullrich	1852 British Library
84	1852	Congo, ou les Aventures d'un jeune naufragé.	Clara Filleul de Pétigny	Rouen	Mégard		1852 Bibliothèque nationale de France
85	1852	Le Robinson du jeune âge, par Mlle Brun.	Élisabeth Brun	Lille	L. Lefort	Ullrich	1852 Bibliothèque nationale de France
86	1856	Elisabeth, ein weiblicher Robinson. Oder: Die Auswanderung nach Amerika. Eine Erzählung für Jung und Alt von J[ohanna] Neumann (Satori).	Johanna Neumann, geb. Hiepe. Pseudonymer: J. Satori-Neumann, J. Satori.	Leipzig	Hermann Fritzsche	Wehner	1856 British Library
87	1857	Les vacances.	Sophie comtesse de Ségur				1884 KB, København
88	1860	Le Robinson américain.	Emma Faucon			A. B. Rønning	1860 British Library [1860] Bibliothèque nationale de France
89	1861	Une Petite-Fille de Robinson, par A. Des Essarts.	A. des Essarts	Paris		Ullrich	1861 British Library
90	1863 ⁵³	Le Robinson de la jeunesse, par Mme Fallet.	Celine Fallet	Rouen	Mégard	Ullrich	1863 Bibliothèque nationale de France
91	1865	Ein weiblicher Robinson, Schicksale und Abenteuer eines jungen Mädchens, teilweis nach einer Wahren Begebenheit erzählt von Dr. L. Hibeau. Ullrichs tittel: Ein weiblicher Robinson. Erzählung für die Jugend von Dr. L. Hibeau.	Karl Wilhelm Ludwig Hibeau (1805-1875)	Berlin	Ed. Meyer	Blackwell Ullrich	[1869] Göttingen, Fachdidaktik-Pädagogik-Psychologie

⁵² Ullrich har utgave fra 1865 i sin bibliografi.

⁵³ Ullrich har utgave fra 1864 i sin bibliografi.

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
92	1 866	Le Robinson des neiges, par Mlle M. de Bray.	Marie de Bray	Paris	V. Sarlit	Ullrich	1866 Bibliothèque nationale de France
93	1874	Robinsonnette, histoire d'une petite orpheline, par Eug. Müller.	Eugene Müller	Paris	Hachette	Ullrich	1874 Bibliothèque nationale de France 1874 Biblioteca Nacional de Espana
94	1874	Robinsonne et Vendredine.	Xavier Aubryet	Paris	E. Dentu	Ullrich	1874 Bibliothèque nationale de France
95	1877	Robert des Schiffsjungen Fahrten und Abenteuer auf der deutschen Handels- und Kriegsflotte.	Sophie Wörishöffer	Bielefeld	Velhagen und Klasing	Wehner	1877 Basel Museum der Kulturen
96	1880	Die Meuterer auf Pitcairn.	Melanie von Etzel. Pseudonym: Clara Jäger.	Stuttgart	Gebrüder [Albrecht und Adolf von] Kröner	Wehner	1880 Universitätsbibliothek Regensburg
97	1882	Robina Crusoe and her Lonely Island Home.	Elizabeth Whittacker				1882 British Library
98	1883 ⁵⁴	Robinson et Robinsonnette par A. Des Tilleuls.		Paris	Bernardin-Bechet	Ullrich	1883 Bibliothèque nationale de France
99	1886	Casting away of Mrs Lecks & Mrs Aleshine.	Frank R. Stockton	London	Sampson Low, Marston, Searle, & Rivington	A. M. Madsen	1886 British Library
100	1891	Le jeune Robinson des neiges.	Madame Louise Berthet	Limoges	Ardant	A. B. Rønning	1891 Bibliothèque nationale de France
101	1893	Robinsonka (Die Robinsonin).(sic) Abenteuer eines Mädchens auf einer verlassenen Insel.	Andriik Frantisek-Josef	Prag	Jos. R. Vilimek		1893 Österreichische Nationalbibliothek
102	1893	Robinsonka na Balkane.	Andriik Frantisek-Josef	Prag			1893 Österreichische Nationalbibliothek
103	1894	Ein fremdes Kind.	Sophie von Niebelschütz	Reutlingen	Jacob Noah Ensslin und Paul Hermann Laiblin	Wehner	
104	1895	Ein deutsches Herz.	Lilly (Julie) Maria Emma Henriette Willigerod	Gotha	Friedrich Andreas Perthes	Wehner	1895 Erfurt, Universitäts- und Forschungsbibliothek
105	1895	La nouvelle Robinsonnette.	E. Granström	Paris			1895 Biblioteca Estense Universitaria, Modena

⁵⁴ Ullrich har udatert utgave som han plasserer mellom 1894 og 1897 i sin bibliografi.

Nr	År	Tittel	Forfatter	Sted	Utgiver	Ref	Lokalisering
106	1898	Little Miss Robinson Crusoe.	Elizabeth Burgoyne Corbett	London	C. Arthur Pearson Limited	Copac	1898 British Library
107	1898	Bis an den Nordpol.	Maria Mancke. Pseudonymer: Marie von Felseneck, Rolf Petersen.	Gotha	Friedrich Andreas Perthes	Wehner	1898 Internationale Jugendbibliothek München

7 Litteratur

- Behn, Aphra** (1997): *Oronooko: an authoritative text, historical background, criticism*. Joanna Lipking (red.). New York (*Oronooko* første gang utgitt 1668)
- Bibliographie française du XV siècle a 1997* (1998): München (CD-rom)
- Bibliographie du genre romanesque français 1751–1800* (1978): Angus Martin m.fl. London
- Bibliotheca Danica: systematisk fortegnelse over den danske litteratur fra 1482 til 1830* (1961–1963): Bruun, Chr. V. og Lauritz Nielsen (red.). København
- Birkelund, Palle m.fl.** (1962): *Nordisk Leksikon for Bogvæsen*. København
- Blackwell, Jeannine** (1985): "An island of her own: Heroines of the German robinsonades from 1720 to 1800". I: *The German Quarterly* 85/1, s. 5–26
- Blaim, Artur** (1990): "The English robinsonade of the eighteenth century". I: *Studies on Voltaire and the eighteenth century* 275. H.T. Mason (red.). The Voltaire Foundation at the Taylor Institution. Oxford
- Bowers, Fredson** (1994): *Principles of bibliographical description* [1949]. Delaware
- Brüggemann, Fritz** (1914): *Utopie und Robinsonade: Untersuchungen zu Schnabels Insel Felsenburg (1731–1743)*. Weimar
- Burnham, Michelle** (2002): "Introduction". I: *The female American; or, the adventures of Unca Eliza Winkfield. Compiled by herself. In Two Volumes*. Michelle Burnham (red.). Peterborough (*The female American* første gang utgitt 1767)
- Carpenter, Kevin** (1984): *Desert isles and pirate islands: The island theme in nineteenth-century english juvenile fiction: a survey and bibliography*. Frankfurt am Main
- Darnton, Robert** (1983): "What is the history of books?" I: *Books and society in history*. Kenneth E. Carpenter (red.). New York
- Deutsches Anonymen-Lexikon* (1902–1928): Michael Holzmann og Hanns Bohatta. Bd 1–7. Weimar
- Deutsches Pseudonymen-Lexikon* (1906): Michael Holzmann og Hanns Bohatta. Wien
- Eigler, Friederike og Susanne Kord** (1997): *The feminist encyclopedia of German literature*. Westport
- Fisher, Carl** (2005): "The Robinsonade: An intercultural history of an idea". I: *Approaches to teaching Defoe's Robinson Crusoe*. Maximillian E. Novak og Carl Fisher (red.). New York
- Fohrmann, Jürgen** (1981): *Abenteuer und Bürgertum: Zur Geschichte der dt. Robinsonaden im 18. Jahrhundert*. Stuttgart

- Genette, Gérard** (1997): *Paratexts: Thresholds of interpretation*. Overs. Jane E. Lewin. Cambridge
- Gesamtverzeichnis des deutschsprachigen Schrifttums (GV), 1700-1910** (1979–1987): Bd 1–160. Peter Geils og Willi Gorzny. München
- Gove, Philip Babcock** (1975): *The Imaginary voyage in prose fiction* [1741]. New York
- Greetham, D.C.** (1994): *Textual scholarship: An introduction*. New York
- Greg, W.W.** (1966): “The rationale of copy-text” [1959]. I: *Collected papers*. J.C. Maxwell (red.).
- Hagemann, Sonja** (1965): *Barnelitteratur i Norge inntil 1850*. Oslo
- Haken, Johann Christian Ludwig** (1805): *Bibliothek der Robinsone: in zweckmässigen Auszügen*. Berlin
- Hammarsköld, L.** (1833): *Svenska Vitterheten: Historisk-kritiska anteckningar*. Stockholm
- Hawkins, Ann R.** (red.) (2006): *Teaching bibliography, textual criticism, and book history*. London
- Hettner, Hermann** (1854): *Robinson und die Robinsonaden*. Berlin
- Hofman, Birgit** (1973): “The J.A. Ahlstrand collection of robinsonades at the Royal Library in Stockholm”. I: *Otium et negotium*. Folke Sandgren (red.). Stockholm
- Horstbøll, Henrik** (1999): *Menigmands medie. Det folkelige bogtryk i Danmark 1500–1840: En kulturhistorisk undersøgelse*. København. (Danish humanist texts and studies / edited by the Royal Library, Copenhagen, vol. 19)
- Hubbard, Lucius L.** (1927): *Notes on the Adventures and surprizing deliverances of James Dubourdiou and his wife: a source of Gulliver’s Travels; also the Adventures of Alexander Vendchurch*. Ann Arbor
- Jens, Walther** (red.) (1992): *Kindlers Neues Literatur Lexikon*. Bd 1–22. München
- Killy, Walther og Rudolf Vierhaus** (1999): *Deutsche Biographische Enzyklopädie*. München
- Klingberg, Göte** (1964): *Svensk barn- och ungdomslitteratur 1591–1839: En pedagogikhistorisk och bibliografisk översikt*. Stockholm
- Larsen, Grethe** (1994–2001): *Danske provinstryk 1482–1830: en bibliografi*. Erik Dahl (red.). København
- McKenzie, D.F.** (1999): *Bibliography and the sociology of texts* [1986]. Cambridge
- Neue Deutsche Biographie, herausgegeben von der Historischen Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften* (1972): Berlin

- Nouvelle Biographie Générale depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours*** (1863): Jean Chrétien Ferdinand Hoefer. Paris
- Nyerup, Rasmus** (1816): *Almindelig Morskabslæsning i Danmark og Norge igjennem Aarhundreder*. Kjøbenhavn
- Nøding, Aina** (2001): *Den siste Mohikaner er ennå ikke død. Bokhistoriske premisser for lesingen av James Fenimore Coopers roman Den siste Mohikaner i Norge 1826–1998*. Hovedoppgave i allmenn litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo
- Reckwitz, Erhard** (1976): "Die Robinsonade: Themen und Formen einer literarischen Gattung". I: *Bochumer anglistische Studien*. Bd 4. Amsterdam
- Rem, Tore** (red.) (2003): *Bokhistorie*. Oslo
- Rousseau, Jean-Jacques** (1962): *Emile, eller Om oppdragelsen* [1762]. Overs. Kristen D. Spanggaard. København
- Ryall, Anka** (2004): *Odyssevs i skjørt. Kvinners erobring av reiselitteraturen*. Oslo
- Rønning, Anne Birgitte** (1995): "Robinsonadens estetikk". Upublisert prøveforelesning til doktorgraden. Universitetet i Oslo
- Rønning, Anne Birgitte** (2002): "Den skipbrudne og kjærligheten. Om opplevelser og overlevelse i robinsonaden". I: *Kjærlighetens institusjoner. Festskrift til Irene Iversen*. Jon Haarberg og Anne Birgitte Rønning (red.). Oslo s. 55–72
- Rønning, Anne Birgitte** (2007): "Kvinnelige Robinsonader". I: *Bulletine 1*. Harriet Bjerrum Nielsen (red.). Senter for kvinne- og kjønnsforskning, Universitetet i Oslo
- Schnabel, Johann Gottfried** (1902): *Die Insel Felsenburg* [1731]. Berlin
- Schubert, Gerd** (2003): "Der melancholische Chronist. Johann Gottfried Schnabel als historiographischer Schriftsteller. Annäherungen an einen Autor des frühen 18. Jahrhunderts". I: *Schnabeliana 7. Jahrbuch der Johann-Gottfried-Schnabel-Gesellschaft 2002–2003. Beiträge und Dokumente zu Johann Gottfried Schnabels Leben und Werk und zur Literatur und Geschichte des frühen 18. Jahrhunderts*. Gerd Schubert (red.). St. Ingbert
- Stach, Reinhard** (1991): *Robinson und Robinsonaden in der deutschsprachigen Literatur. Eine Bibliographie*. Schriftenreihe der Deutschen Akademie für Kinder- und Jugendliteratur Volach, e.V. Bd 12. Würzburg
- Stach, Reinhard** (1996): *Robinsonaden. Bestseller der Jugendliteratur*. Schriftenreihe der Deutschen Akademie für Kinder- und Jugendliteratur Volach, e.V. Bd 18. Würzburg
- Stangerup, Hakon** (1936): *Romanen i Danmark i det attende aarhundrede. En komparativ Undersøgelse*. København
- Staverman, Werner** (1931): "Robinson Crusoe in Holland: on the two hundredth anniversary of the death of Daniel Defoe". I: *English Studies* 13, s. 49–58

Stevens, Laura M. (2005): "Reading the hermit's manuscript: *The Female American* and Female Robinsonades". I: *Approaches to teaching Defoe's Robinson Crusoe*. Maximillian E. Novak og Carl Fisher (red.). New York

Svenskt Boklexikon, åren 1830–1865 (1961): Hjalmar Linnström. Uppsala: Bokgilletts förlag

Ullrich, Hermann (1898): *Robinson und Robinsonaden: Bibliographie, Geschichte, kritik. Eine Beitrag zur vergleichenden Literaturgeschichte, im Besondern zur Geschichte des Romans und zur Geschichte der jugendliteratur. Teil 1: Bibliographie*. Weimar

Ullrich, Hermann (1902): "Innledning" I: *Die Insel Felsenburg*. Johann Gottfried Schnabel [1731]. Berlin

Weller, Emil (1862): *Die maskierte Literatur der älteren und neueren Sprachen*. Leipzig

Winkfield, Unca Eliza (pseud.) (2002): *The Female American; or, the Adventures of Unca Eliza Winkfield. Compiled by herself. In Two Volumes* [1767]. Michelle Burnham (red.). Peterborough